

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 ONLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente; HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerden. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden. Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Dankbetuiging voor verleende hulp. — Propaganda te Breda. — Achttiende Jaarverslag van „Boeatan“. — Vezelstoffen in Nederl.-Indië. — Met Nieuwenkamp op Bali. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Meded. — Mutaties van 4 tot 11 Oct. 1922.

Dankbetuiging voor verleende Hulp.

Bij den heer E. H. SOESMAN, Prins Mauritslaan, Den Haag, zijn voor de arme vrouw, die nu geknield 21 dezer naar Indië kan scheep gaan, sedert verleden week nog aan giften ingekomen, van:

Mr. v. L., Amsterdam	f 5.—
Mr. I. A. N. Den Haag	„ 1.—
Mr. S. D. K., Apeldoorn	„ 2.—
Mr. L., Rijswijk	„ 5.—
Totaal de vorige ontvangsten	„ 133.—

Te zamen f 146.—

Zij is dus gered en ook namens haar wordt hier hartelijk dank betuigd aan allen, die zoo bereidwillig hulp hebben verleend.

Propaganda te Breda.

Den 10en dezer komen de nieuw aangestelde officieren der Kon. Mil. Academie in Breda voor het eerst in contact met de Indische cursus. De heer J. F. van der Meulen, thans wonende te Heemstede, heeft zich daarom bereidwillig beschikbaar gesteld om op den 12en October d.a.v. de jonge officieren toe te spreken, waarna op den 24en de afdeeling Breda van „Oost en West“ eene openbare vergadering houdt, waarvoor een gezellig samenzijn verbonden is, terwijl de heer van der Meulen als spreker gezellig bekend staande heer Joh.

Koning eene lezing zal houden over „Soerabaja, onze eerste Indische Handelsstad. De vergadering zal, tegen een matig entree, ook toegankelijk zijn voor niet-leden van „Oost en West“. Als gevolg van een en ander, zal de afdeeling Breda ongetwijfeld ook nu weer een groot aantal nieuw toetredende leden van „Oost en West“ in hare registers mogen inschrijven.

Achttiende Jaarverslag van „Boeatan“.

Wij moeten dit Jaarverslag alweder beginnen met onze verontschuldiging aan te bieden voor het late verschijnen er van, hetgeen echter niet aan willekeur te wijten is.

Volgens onze statuten zou de Jaarlijkse Vergadering van Aandeelhouders, waarin het Jaarverslag wordt uitgebracht, in de maand Mei moeten plaats hebben.

Daar wij toen geheel in beslag werden genomen door de zeer drukke werkzaamheden van voorbereiding en uitvoering onzer zoo goed geslaagde tentoonstelling in het Kurhaus te Scheveningen, moest deze jaarvergadering worden verdaagd, hetgeen daarna nogmaals moest geschieden, omdat de Penningmeester ad interim, de heer F. van Peski, vervangen moest worden en onze accountant, de heer Boll, buitenslands vertoefde.

Begin Augustus waren wij zoo gelukkig den heer E. H. Soesman bereid te vinden het Penningmeesterschap van „Boeatan“ op zich te nemen, zoodat wij nu onlangs eerst in de gelegenheid waren aan de verificatie-commissie de rekening en verantwoording over het afgelopen jaar 1921 te kunnen voorleggen.

Uit de balanscijfers blijkt, dat „Boeatan's“ omzet lang niet groot genoeg is. Wij hebben getracht die te vermeerdereeren door na den oorlog nieuwe voorraden uit de Indië te betrekken, daartoe in

A B M

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

Wie zich na 1 Oct. e.k. als lid van „Oost en West“ aanmeldt, ontvangt gratis „Het Koloniaal Weekblad“ tot 1 Januari 1923.

H.H. Leden van „Oost en West“ indien U een Auto nodig heeft, waar ook heen, bel op HAAG 1010 het AUTO-HUIS

luxue wagens tegen voor U speciaal tarief

Aanbevelend, v.h. J. D. Jonkers Both, J. VOGELZANG, Directeur-Eigenaar, v.h. Directeur H.A.T.A.X.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 *hoek Heeregracht* - **Amsterdam**

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Nuis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

Hilbrink
Dameskleermakerij
Gravenhage 29 Westeinde
Nieuwe Stoffen voor
Tailor-Made

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige practijk kunnen wij U het beste leveren, in de meest kostbare, maar ook in de eenvoudigste uitvoering. Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingerie - Bedlinens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen
Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op iedere aanvraag franco.

Specialiteit: Tafel-, Bed- en Huishoudlinens
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.
In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden

Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.

Op verlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

staat gesteld door een bij de Escompte-Maatschappij geopend crediet van een onzer aandeelhouders en het aanbod van den naar Weltevreden vertrekken den heer J. H. H. Meischke om „Boeatan“ bij het aankopen van kunstnijverheid en huisvlijtartikelen op Java behulpzaam te zijn, terwijl ook ons medelid, de Oud-Resident Maier, met zijne vele relaties in de Buitenbezittingen, „Boeatan“ enkele prachtzendingen kon doen toekomen.

Toch bleek dit niet voldoende, omdat hier in Nederland, zelfs in den Haag, het centrum der Oud-Indischgasten en verlofgangers, de door „Boeatan“ opgewekte belangstelling voor de Indische Kunstnijverheid gedurende en na den oorlog was ingesluismerd niet alleen, maar bovenal, omdat gedurende dien tijd ook in Ned.-Indië in dit opzicht stilstand was geweest.

Wel heeft de Bond van Indische Kunstkringen op Java ook de belangstelling in de Indische Kunstnijverheid nu en dan trachten warm te houden, maar tot een door „Boeatan“ zoo gewenschte samenwerking op dit punt is het nog niet gekomen. Nieuwe pogingen moeten thans met opgewekte volharding worden gedaan.

Reeds op de vorige Jaarvergadering, die in October 1921 is gehouden, werd, op voorstel van de voorzitter van onzen Raad van Beheer een Propaganda-Comité voor „Boeatan“ in het leven geroepen. Een twintigtal in de Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt levendig belangstellende dames en heeren verklaarden zich bereid op alle mogelijke wijzen het streven van „Boeatan“ meer algemeen bekend te maken. Staande die vergadering werd toen besloten op 29 November 1921 in de groote zaal van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap te 's-Gravenhage een Indischen Gala-Kunstavond te houden, met kleine Tentoonstelling en verloting van Kunstnijverheidsvoorwerpen. Dank zij o.a. het aandeel van de Indische Vereniging, wier leden Javaansche dansen uitvoerden, begeleid met de gamelan, daartoe welwillend door Dr. Scheurleer afgestaan, dank zij ook de vroolijke Krontjong-muziek van de Indische Club en de met welwillende medewerking van door den heer W. Mullens vertoende Indische films, is dat feest een groot succes geweest.

Met een Eere-Comité, bestaande uit bijna alle Oud-Gouverneurs-Generaal en Gouverneurs van Oost- en West-Indië, naast den Burgemeester en vele andere vooraanstaande personen der residentie, was de opkomst van belangstellenden en nieuwsgierigen groot; het batig saldo — zooals onze balans uitwijst — bevredigend. „Boeatan“ werd verblijd met een mooie gift van een der aandeelhouders. Maar 't gunstige resultaat was toch vooral te danken aan den toegewijden ijver van het Propaganda-Comité, aan wie „Boeatan“ bij deze nogmaals haar groote erkentelijkheid betuigt, met de bede om het nuttige werk, in het belang van Indië, met liefde en moed te blijven voortzetten: om voort te gaan met telkens weer de aandacht van vrienden en bekenden te vestigen op het streven van „Boeatan“, opdat zooveel mogelijk onwetenden en onverschilligen tot bewonderen, mogelijk ook tot bestudeeren der Indische Kunst worden opgewekt.

Er zijn onder de Nederlanders — buitenlanders staan er dikwijls veel beter voor — nog maar al te veel totaal ongevoeligen, velen ook die meenen, dat deze kunst niet in een Westersche omgeving zou passen. Waarlijk kunstzinnige personen hebben echter al lang het tegendeel bewezen, door in hun huis velerlei van deze kunstuitingen met voorliefde een eereplaats in te ruimen naast de meest hoogstaande Westersche of Chineesche en Japansche kunst.

Die thans nog onverschilligen en zelfs afkeerigen zullen door bekeering een rein genot in hun leven rijker worden, want wat is heerlijker dan het meer kunnen bewonderen van kunst, niet alleen in den vorm van toon-, bouw- en schilderkunst, maar ook in dien der z.g. klein-kunst, van gebruiksvoorwerpen, welke ons in ons dagelijksch leven van nabij omringen, die wij telkens hanteeren.

Wat dit betreft, kunnen de meeste Westerlingen immers zooveel leeren, zelfs van de meest primitieve volksstammen van den Indischen Archipel, hoe veel te meer dan van de Javanen en Maleiers, die reeds zulk een hooge beschavingscultuur achter zich hadden, vóór zij ruim drie eeuwen geleden met ons, Nederlanders, in aanraking kwamen.

De antiquarische voorwerpen, in „Boeatan“ tentoongesteld, staan veelal heel wat hooger in kunstwaarde dan de moderne, die dikwijls onder onwillekeurigen of soms onder verkeerd gewild Europeeschen invloed zijn gemaakt.

„Boeatan“ had gehoopt, dat er in Oost-Indië althans een organisatie tot stand had kunnen komen om de Inlandsche kunstnijveren in eigen nationale richting verder te helpen, ook tot aanmoediging van hun huisvlijt. Veel kunstnijverheid werd en wordt nog wel door de inboorlingen beoefend in den vorm van huisvlijt, maar door gebrek aan waardeering dreigt dit verloren te gaan, wat ook op sociaal gebied zeer te betreuren zou zijn. Het is toch een bekend feit, dat zij, die hunne vrije uren uit liefhebberij, wijden aan handarbeid, daardoor van veel verkeers worden afgehouden.

Laat „Boeatan“ daarom ook voortgaan met meerdere waardeering op te wekken voor dien handarbeid, welke dikwijls van zooveel kunstzin getuigt.

Met ingenomenheid kan hier melding worden gemaakt, dat uit een onderhoud, dat de president van den Raad van Beheer had met een onlangs met verlof hier vertoovend lid van den Indischen Onderwijsraad, bleek, dat men ginds bezig is proeven te nemen met het geven van onderwijs in handarbeid op de Inlandsche scholen. Op de Koninklijke scholen worden gelukkig de meisjes onderwezen in Inlandsche handwerken.

„Boeatan“ behoeft dus den moed niet op te geven, waar ook hier te lande, o.a. bij monde van het Tweede Kamerlid mej. J. Westerman, onze jongste aandeelhoudster, naar aanleiding van een enquête door de Ver. „Schoonheid in Opvoeding en Onderwijs“ gehouden, op de vraag: „wat kan de school doen om het schoonheidsbeginsel in Opvoeding en Onderwijs meer tot zijn recht te doen komen?“ antwoordde: „Op alle scholen kan door een scherpe selectie bij de keuze van schoolboeken, zoowel wat druk als illustratie betreft, bij de keuze van wandversiering, bij verzorging van planten en op scholen voor grotere leerlingen door voorlichting bij het beschouwen van platen, van kunstvoorwerpen (Indische kunst b.v. bij het aardrijkskundig onderwijs) veel worden gedaan in de goede richting.“

En op de vraag: „Wat acht gij de taak van de overheid?“ antwoordde mej. Westerman, dat zij „het gewenscht acht, dat de overheid vereenigingen, die de schoonheid en kunst tot het volk brengen, subsidieert.“

Laat ons hopen, waar „Boeatan“ ook niet anders beoogt dan schoonheid en kunst onder het volk te brengen, dat velen dit oordeel zullen onderschrijven, niet alleen in regeeringskringen, maar ook onder de particulieren, want geldelijke steun kan „Boeatan“ voor haar werk niet ontberen.

Daarom wordt aan dit verslag een intekenformulier toegevoegd, waarvan wij hopen, dat vele exemplaren ingevuld bij den penningmeester zullen terugkomen.

De Raad van Beheer,

- G. VAN BERESTEIJN—TROMP, Voorzitter.
- C. P. J. BLOK, Secretaris.
- E. H. SOESMAN, Thesaurier.
- E. G. Th. MAIER,
- M. MAIER-DE RIEL,
- Jkvr. D. VON SCHMIDT AUF ALTENSTADT,
- H. W. ZILCKEN-VAN BAAK,
- R. ZUIJDERHOFF.

PERRY & CO.
AMSTERDAM - ARNHEM - 'S-GRAVENHAGE
UTRECHT - GRONINGEN

HUTKOFFERS

Tandarts CASSUTTO
PRINS MAURITSPLEIN 3
(vroeger Frederik Hendriklaan)
Spreekuur van 9-11 en 1-3. 1922
Tarieven A en B volgens financieele draagkracht
Telef. SCHEV. 61

BREDA Bredasche Luxebroodfabriek BREDA
 Telefoon No. 72 **F. 't SAS** Lange Brugstr. 10
 Hofleverancier
 Beveelt zich beleefd aan voor de levering van alle soorten
BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BARKET,
ONTBIJTKOEK, KOEKJES, enz.
 Alles eigen fabriekaat en van de beste grondstoffen
 vervaardigd.

Balans per 31 December 1921.

Bezittingen.	
Aandeelen in portefeuille	f 4200.—
Beleggingen	„ 3685.12
Diverse correspondenten	„ 742.12½
Administratie	„ 1.—
Scheurleer en Zn.	„ 3693.42
Cassa	„ 335.36
Onroerende goederen	„ 7164.60½
Geconsigneerde gelden	„ 1065.—
Debiteuren	„ 14.92½
H. J. Meischke	„ 815.42
Verlies	„ 14384.16½
	f 36131.14
Schulden.	
Capitaal	f 30000.—
Diverse consignatarissen	„ 1044.89
Ind. Esc. Mij. Rekening H.	„ 2924.—
Ind. Esc. Mij. Rekening I.	„ 2019.50
Crediteuren	„ 142.75
	f 36131.14

Verlies- en Winstrekening over 1921.

Verliezen.	
Grondstoffen	f 80.07
Assurantiën	„ 97.85
Woninghuur	„ 2100.40
Waterleiding	„ 23.68
Telefoon	„ 124.—
Post en zegels	„ 44.70
Onkosten	„ 370.92
Administratie	„ 1385.95
Verlichting	„ 144.75
Interest	„ 8.51
Winst	„ 517.20
	f 4898.13
Winsten.	
Commissierekening	f 251.62½
Administratie	„ 350.—
Winkelverkoop	„ 996.90
Beleggingen	„ 95.93
„Nieuwjaaravond“	„ 3203.67½
	f 4898.13

S. E. & O.,
 G. VAN BERESTEIJN-TROMP, Voorzitter.
 Edw. H. SOESMAN, Penningmeester.
 Accord,
 v. BENNEKOM.
 E. VAN BERESTEIJN.
 v. d. BRUGH.

Nota van toelichting op de verantwoording
 over 1921.
 Hoewel, zooals uit de verlies- en winstrekening
 blijkt, het jaar 1921 per saldo een winst heeft op-
 geleverd van ruim f 500.—, mag daaruit allerminst
 worden geconcludeerd, dat thans een gunstige
 toestand in de exploitatie is gekomen.
 De winst toch is alleen verkregen, doordat de
 „Nieuwjaaravond“ een batig saldo heeft opgeleverd
 van f 3203.67½.
 Schakelen we evenwel dezen gunstigen factor
 af, dan valt er een verlies te constateeren van
 f 2866.47½, tegen f 2958.49 over 1920.
 Waar de jaarlijksche onkosten ruim f 4500.—
 bedragen, zou bij een verkoopwinst van 70 pCt.
 slechts voor f 10.000.— moeten worden ver-
 koofd, wil het bedrijf loonend zijn.
 Deze omzet is echter nimmer bereikt, zoodat
 voor andere middelen zal moeten worden omge-
 zocht.

HESSELS & MAKS
 Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730
 1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
 2de klas 1ste rang voor Luxe-
 en Orthopaedisch Schoeisel naar maat
 Collectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

Vleeschhouwerij Spekslagerij
 Ik zal kwaliteit en concurrentie handhaven
A. PICO & ZOON
 1e v. d. Boschstraat 158, h. Schenkstr. Tel. B. 178
 Electricische Worst- en Fijne Vleeschwarenfabriek
 N.B. Eerstdaags Opening van onze naar de eischen des
 tijds ingerichte Vleeschhouwerij 1e v. d. Boschstr. 213
 hoek Charlotte de Bourbonstraat.

zien, ten einde de Vennootschap voor verdere ver-
 liezen te vrijwaren.
 De balans en de winst- en verliesrekening met
 de daarbij gevoegde bijlagen behoeven weinig toe-
 lichting. De onkosten bleven vrijwel stationnair.
 De rekening „Intrest“, welke tot nu toe steeds eene
 bate had opgeleverd (in 1920 van f 297.42), leverde
 dit jaar een verlies van f 8.51, door de opgenomen
 credieten en het verzilveren van twee effecten.
 De rekening „Diverse Correspondenten“ werd
 met f 200.— verminderd, door de betaling van een
 der debiteuren. De overige werden aangeschreven.
 Waar het evenwel vorderingen betreft van onden
 datum, bestaat de vrees, dat het restant van dezen
 post voor een groot deel dubieus zal blijken te zijn.
 Het saldo bij de Firma Scheurleer en
 Zn. bedraagt, te goed ..... f 3693.42
 Het saldo in kas is groot ..... „ 365.36
 Terwijl de beleggingen eene beurswaar-
 de hebben van ..... „ 3685.12

De liquide middelen bedragen dus:
 In totaal f 7443.90
 Hiertegenover staat eene schuld wegens
 opgenomen geld en aan Crediteuren
 van ..... „ 6131.14
 Zoodat de beschikbare geldmiddelen slechts
 f 1300.— bedragen.
 Ook dit wijst er op, dat versterking van de positie
 van de Vennootschap zeer urgent is.
 Namens den Raad van Beheer,
 Edw. H. SOESMAN, Penningmeester.

Den Haag, 22 Sept. 1922.
 Aan
 HH. Aandeelhouders van de N.V. „Boeatan“.
 De ondergeteekenden, in commissie vereenigd
 tot het nazien van proefbalans, balans en winst- en
 verliesrekening van de N. V. „Boeatan“ over het
 jaar 1921, verklaren, dat zij deze bescheiden, als
 zoodanig, accoord hebben bevonden en stellen, zij
 mitsdien voor den penningmeester voor het gehou-
 den beheer te dechargeeren en te acquitteeren.
 Het is hun evenwel gebleken, ook uit de over-
 gelegde „Toelichting“, dat de financiën van „Boeatan“
 dringend versterking vereischen, weshalve
 maatregelen moeten worden getroffen, welke spoedig
 tot uitvoering zouden kunnen worden gebracht.
 Het wil den ondergeteekenden voorkomen, dat
 het zeer wenschelijk moet worden geacht te dien
 einde een speciale commissie in het leven te roepen.
 VAN DER BRUGH.

INSCHRIJVINGSBILJET.
 De ondergeteekende wenscht het werk van
 „Boeatan“ te steunen door:
 1) ..... aandeelen van f 50.— ieder,
 2) ..... welk bedrag als een schenking be-
 schouwd kan worden.
 3) .....
 den ..... 1922.
 Handtekening:
 1) Doorhalen s.v.p. wat niet gewenscht wordt.
 2) Woonplaats en duidelijk adres.

Haagsche Steenkolen-Maatschij
 voorheen J. KEMPS
 Hofleverancier
 Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
 Den Haag Tel. H. 107

SPECIALAAL ADRES
VOOR DAMES
EN KINDER
KONFEKTIE
 v.s.
GERZON

Tandarts Dr. A. KERVEL
 Frederik Hendriklaan 43
 Spreekuur 9—3.
 Bij contante betaling verlaagd tarief.
TELEF. SCHEV. 122

P. VERSCHRAGEN
KLEERMAKER
 1ste Klasse Coupe en Afwerking
 Uitsluitend ENGELSCHES STOFFEN
 LEVERT TEvens
 ALLE VOORKOMENDE UNIFORMEN
 Thomsonlaan 209 - DEN HAAG - Tel. M. 343

W. J. M. SIMONIS
 voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.
 GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
 TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN
 Groote keuze vanaf het beste tot he
 eenvoudigste.
 Magazijn-geopend van 8½—12½ en van 2—6 uur

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 0/0 gewaarborgd.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

Vezelstoffen in Nederlandsch-Indië.

Onder den titel van „Onze Koloniale Landbouw. „Twaalf populaire handboekjes over Nederlandsch-Indische Landbouwproducten, onder redactie van „Dr. J. Dekker” is o.m., dezer dagen, de tweede druk van deel XII, Vezelstoffen van de hand van Prof. Dr. G. van Iterson Jr., Hoogleraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, verschenen. Uitgever H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem.

Het met duidelijke foto's rijk geïllustreerde boekje, tellende 98 bladzijden, doet ons door zijn handig formaat en door zijn helderen druk op deugdelijk papier aangenaam aan.

De inhoud bevat een opgave van de daarin behandelde onderwerpen, te weten:

Hoofdst. I. Beteekenis der Vezelstoffen voor onze Oost-Indischen Archipel; Hoofd. II. Harde touwen en Borstelvezels, a. Agave-vezels, 1. Herkomst en botanische bijzonderheden, 2. Cultuur, 3. Oogstwijze, 4. Ontvezeling en nabewerking, 5. Eigenschappen en gebruik; b. Manilla-hennep of Abaca; c. Klappervezel; d. Arénvezel. Hoofdst. III. Fijnere Textielvezels, a. Katoen, b. Rami, c. Jute-achtige vezels; Hoofdst. IV. Vulmaterialen, a. Kapok, 1. Botanische bijzonderheden, 2. Cultuur, 3. Oogstwijze der kolven en handel in ongezuiverde kapok, 4. Kapokbereiding, 5. Handel, eigenschappen en gebruik; b. Plantenzijde. Hoofdst. V. Vlechtmaterialen, a. Rotan; b. Bamboe, c. Pandan; d. Poeroen. Hoofdst. VI. Papiervezels.

Voor een overzicht van de beteekenis der vezelstoffen voor onze Oost-Indischen Archipel komt ons Hoofdstuk I bijzonder belangrijk voor. Wij leeren daaruit, dat slechts ongeveer 50.000 H.A. grond — zoowel door Europeanen als door inlanders — voor cultuur van vezelplanten gebruikt worden, tegen 2.8 miljoen H.A., die in 1920 op Java en Madura dienden voor rijstcultuur, 1.9 miljoen H.A. voor mais verbouwing, bijna 340.000 H.A., ongeveer 160.000 H.A. en ongeveer 100.000 H.A. respect. voor beplanting met rubber, suikerriet en koffie. Hieruit op te maken dat de vezelstoffen voor onze Oost-Indischen Archipel van geen groote beteekenis zijn, zou, volgens den schrijver, bepaald verkeerd zijn.

„Vooreerst toch”, heet het verder bldz. 9 en 10, „worden heel wat vezelstoffen uit Ned.-Indië geëxporteerd, gewonnen uit planten, die in het wild „groeien, of van zulke, welke cultuur zóó onregelmatig of weinig bekend is, dat zij niet onder de „hierboven vermelde schatting werd opgenomen. „Immers noch de, voor Ned. Oost-Indië als exportproduct zoo belangrijke, rotan, noch de bamboe, „valt daaronder en evenmin de bies, waarvan de „talrijke matten worden gemaakt, die voor de verpakking van tabak, vezelstoffen en andere producten dienen.”

Bovengenoemde vlechtmaterialen zouden toch wel degelijk onder de vezelstoffen te rangschikken zijn, zie de inleiding van Hoofdstuk V — Vlechtmaterialen (bldz. 84).

„Maar bovendien moet men bedenken, dat de „inlander vezelstoffen voor de meest uiteenlopende „doeleinden, zoowel uit gecultiveerde als uit „wild-groeiende gewassen, wint, waarvan de enorme hoeveelheden zich zelfs niet bij benadering laten ramen”, (bldz. 10), en dit juist met betrekking tot de hier bovengenoemde vlechtmaterialen en in verband met het gebruik door de bevolking gemaakt van de bladeren van den lontarpalm op de Oostelijke eilanden van onze Archipel, van den gebangpalm op Zuid-Celebes, van den sagopalm op de Molukken, van de pandansoorten op Bawean en op Java en niet het minst allerwege op het groote eiland Sumatra (13x Nederland) voegen wij hieraan toe.

En nu is daarbij nog geen rekening gehouden met de producten bereid uit de arénvezel (gemoe-

toe, doek of idjoek) genaamd) als bindmateriaal bij huizenbouw of bij inlandsche prauwvaart; uit de klappervezel, tot inlandsch touw en tot borstels verwerkt, en uit de verschillende schorsen, ter vervaardiging van kledingstukken (vooral op Centraal Celebes, Borneo, Ceram, Halmahera en Nieuw Guinea).

De artistieke zijde van het zoo gecompliceerde vezelstoffenvraagstuk ziet schrijver geenszins over het hoofd, waar hij schrijft:

„Aantrekkelijk is de studie van de vezels, die „voor inheemsch gebruik dienst doen, in hooge mate. Volop biedt zij gelegenheid te bewonderen „de origineele wijze, waarop de inlander met „mitieve hulpmiddelen verrassende resultaten „weet te bereiken. Merkwaardig is de verscheidenheid der inlandsche procédés voor vezelwinning „en -verwerking. Maar vooral ontleent die studie „haar aantrekkelijkheid aan de bijzondere schoonheid, die den vorm der inlandsche artikelen „vezelstoffen en hunne versieringen kenmerkt. „de eenvoudige vlechtsels, spinsels, weefsels „knoopsels voor dagelijksch gebruik, zoowel als „zulke, die alleen bij feesten worden benut, komt „de natuurlijke artistieke aanleg van den inlander „tot uitdrukking.” (bldz. 10 en 11).

Het handboekje beperkt zich voorts tot de behandeling van vezelstoffen, die voor den export uit en de nijverheid in Ned.-Indië in aanmerking komen, terwijl de meeste daarvan nog slechts zo terloops, in de afzonderlijke hoofdstukken het onderwerp van bespreking zullen uitmaken.

Zeker omdat men, hier te lande, vrijwel algemeen van meening is, dat Ned.-Indië bij uitnemendheid het land is van de vezelstoffen en daarvan veel uitvoeren moet, teekent schrijver aan, dat de export van vezelstoffen voor de wereldproductie van weinig beteekenis is en fijnere textielvezels uit onze Indischen Archipel zelfs in geringe hoeveelheden worden uitgevoerd.

De Filippijnen, Mexico en Oost-Afrika leveren in veel grootere hoeveelheden harde touwvezels, terwijl borstelvezels als veel grootere ladingen uit Mexico, Zuid-Amerika en Ceilon komen.

Daar staat tegenover, dat sommige der vezelstoffen uit den Oost-Indischen Archipel een bijzondere renommé bezitten. De Java kapok neemt onder der vulmaterialen reeds een belangrijke plaats in, ja zelfs laat zich aanzien, dat zij daarvan de eerste zal worden, terwijl de rotan — alleen uit de Buitengewesten — als belangrijk materiaal voor meubelwerk en huishoudelijke artikelen, ongeveer 75 % vormt van de wereldproductie en de Borneosche tabaksmatten over de geheele wereld als productiemateriaal van het Sumatra- en Java-dekblad en van Java-kapok worden verspreid.

Belangwekkend is het perspectief, dat schrijver ons ten slotte, in het eerste Hoofdstuk, opent ten aanzien van de grotere beteekenis, die andere Ned.-Indië gewonnen vezelstoffen zullen verkrijgen, wanneer eenmaal het vraagstuk der mechanische vezelbereiding van manillahennep zal zijn opgelost, want dan zal onze Oost-Indische Archipel een belangrijk producent dezer beste touwvezels kunnen worden.

„Reeds heeft de stijgende behoefte aan klappervezels, zoowel voor borstelwerk als voor maten „en vloerleeden, naar nieuwe productielanden „voor deze vezels doen uitzien en ernstig is reeds „overwogen geworden, of de, thans op zoo ruime „schaal in Ned. Oost-Indië aangelegde, klapperaanplantingen niet ook voor dit doel bruikbaar „te maken zijn. Meermalen is reeds getracht „Ned.-Indië een zachte touwvezel te kweken, „als concurrent of surrogaat voor de jute zou kunnen dienst doen, en de verkregen resultaten we-

) Idjoek, niet indjoek, zie blz. 10, is de haarachtige standigheid, die groeit tusschen stam en blad van den arénpalm, waarvan men touw, matten, bezems en derg. vervaardigt en die ook voor dakbedekking gebruikt wordt. — Zie Nieuw-Maleisch-Nederlandsch woordenboek met Arabische karakters, door H. C. Klinkert, 3e druk, bldz. 102.

ROVER LEVERANCIER OSMOND
OOST EN WEST

RIJWIELEN bij
J. H. C. MERCKEL
PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127
BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461
DEN HAAG

VERZENDT NAAR
ALL STEEL OOST EN WEST BATAVIER

Motorhandel „MERCURIUS”.
KUYPER & Co.

FREDERIK HENDRIKLAAN 273, DEN HAAG
Telefoon Schev. 129.

INDIAN, ACE en O. K. Motorrijwielen.
ANFA Zijspanwagens.

LUXE VERHUURINRICHTING.

van Slingelandtstraat 16. Tel. Sch. 1198.
STALLING EN REPARATIE-INRICHTING.

UITZENDING Hollandsche en Indische Diners

Hollandsche Diners van f 1.75, f 2.50, f 3.50, f 4.50
Soep, Croquetten, Aardappelen, Vleesch en Pudding
Indische Diners met rijst . . . . . vanaf f 2.50
Diners van zeven gerechten . . . . . f 2.50
Kip met acht gerechten . . . . . f 3.50
Kip met negen gerechten . . . . . f 4.50

Aanbevelend, **N. OESIN**
BEIJERSTRAAT 38 TELEFOON M. 5173

The English Sport Stores

Frederik Hendriklaan 85
The Hague

Sport articles and clothing of
every description

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A.

TEL. 4782.

DEN HAAG.

lijgen de verwachting, dat men hiermee op den duur succes zal hebben. Het toenemend gebrek aan papiervezels in de gematigde landen dwong reeds, om de mogelijkheid van de productie van papier halfstof en de fabricage van papier in de tropen ernstiger onder de oogen te zien." (blz. 12).

De volgende hoofdstukken, zie boven de volledige inhoudsopgave, leveren een belangrijke bijdrage tot een overzichtelijke kennis der daarbij behandelde vezelstoffen.

In populair-aangenamen vorm geschreven, bevatten zij waarlijk een schat van gegevens, waarmee ook de niet-vakman zijn voordeel kan doen, terwijl de vele mooi gereproduceerde fotografische afbeeldingen, met kwistige hand door het gehele boekje verspreid, in niet geringe mate bijdragen den tekst toe te lichten en dien bevattelijk te maken.

Wanneer de verwachtingen verwezenlijkt worden door den zoo bij uitstek deskundigen schrijver bij ons opgewekt, ten aanzien van de vlucht, die de vezelstoffen-industrie in Ned. Oost-Indië in de naaste toekomst nog nemen zal — en waaraan wij in ons optimisme niet willen twijfelen — dan is het te voorzien, dat weldra een derde druk ons met de resultaten daarvan op de hoogte zal brengen.

Wij hebben hierbij in de eerste plaats op het oog de fabricage van fijnere papersoorten, waarvoor reeds de eerste fabriek te Padalarang, in de Preanger, in oprichting is.

Met te meer belangstelling zullen wij de ontwikkeling van die fabriek voor de vervaardiging van schrijf- en drukpapier volgen, omdat, naar schrijver ons inlicht, bij de papierfabricage in Ned. Oost-Indië met tal van factoren (zie blz. 97) dient rekening gehouden te worden en het probleem veel gecompliceerder is dan men bij eerste beschouwing wel denkt. *)

A. R. v. O.

*) In verband met de papierfabricage meenen wij hier de aandacht te moeten vestigen op een artikel in „West-Indië”, het landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao, waarin een artikel voorkomt over „Bamboes voor papierfabricage” — aflev. No. 2, Mei 1921, blz. 15 en v.v. De schr. zegt, dat sedert jaren de goede eigenschappen van bamboe voor papier maken bekend zijn. De Chinezen maken het bekende Chineesch papier door het weeken, kalken, bleeken, koken en stampen van de bamboestengels. Dit papier, ongelijmd, gebruiken zij voor hun penseelschrift; met vischblaas en aluin gelijmd, wordt het in Europa gebruikt voor het maken van fraaie plaatafdrukken. De redactie van het Tijdschrift „West-Indië” brengt het onderwerp opnieuw ter sprake, omdat de bamboecultuur misschien van belang kan worden voor Suriname.

Met Nieuwenkamp op Bali.

Als eerste der dezen winter te houden spreekbeurten in „Ons Huis”, Prinsegracht 77, 's-Gravenhage, werd door den schrijver over Nieuwenkamp's Baliboek en Ets-, Houtsnij- en Lithokunst, Anne Hallema, den 4en October i.l. een lezing met lichtbeelden gegeven over Bali, ten doel hebbende, evenals N's Boek om „de oogen te openen voor de wonderlijke schoonheid van Natuur en Kunst in Insulinde” en door het genieten van de teekeningen, die den rijken schat uitmaken van N's Bali en Lombok, de „meest schromelijk onkundige bewoners van het Westen”, zooals prof. J. C. van Eerde schrijft, te maken tot bewonderaars van „Tropisch Nederland”, in het bijzonder van Bali en zijn heerlijk volk, en er „een band worde gelegd, onverbreeklijk, van hart tot hart, tusschen den blanken Nederlander aan de Noordzee en zijn donkeren broeder onder de tropenzon aan den evenaar.”

Dat inderdaad voor dit doel de gemoederen ontvankelijk zijn, bleek uit het groot aantal bezoekers, die de zaal geheel vulden, zoodat er voor laatkomers geen plaats meer was en met stille aandacht ruim twee uren lang den spreker volgden, terwijl door velen gretig diens voorstel werd aan-

vaard om onder zijn leiding Zondag 8 October de „Tentoonstelling van Indische Beeldhouwkunst” in het Zeestraatmuseum te bezoeken, waarvoor het Bestuur der Vereeniging van vrienden der Aziatische kunst hem de gelegenheid boden.

Aan de mededeeling kan worden toegevoegd, dat den 20 October de voordracht „Bali in de kunst van Nieuwenkamp” door den heer Hallema zal worden gegeven in de Koninklijke Kunstzaal Kleijkamp, waarbij ook prenten worden vertoond uit N's „Nieuwe zwerftochten op Bali”, dat spoedig door de uitgevermaatschappij „Elsevier” te Amsterdam wordt uitgegeven.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Inlandsche „hormat”.

In de „Oosthoekbode” komt een schrijven voor over beleefdheidsvormen en hormat, waarbij schrijver bij den aanhef begint met erop te wijzen, dat een wereld zonder beleefdheidsvormen, zonder zekere gebruiken, die, op den keper beschouwd en goed ontleed, niet van dwaasheid zijn vrij te pleiten, zelfs ondenkbaar is. Geen volk, van de hoogst beschaafden af tot de minst ontwikkelde, schijnt het buiten zekere, eenmaal aangenomen, gebruiken te kunnen stellen. „Al naar de mate van beschaving verschillen natuurlijk de vormen en in geen geringe mate: wat bij het eene volk voor de grootste onbeschoftheid zou gelden, beschouwt het andere als het toppunt van welgemanierdheid.

Wij, in onze bekende zelfvoldaanheid als dragers van de hoogste beschaving, zien dikwijls laag neer op de uitingen van wellevendheid, die andere volken hebben aangenomen, veroordeelen ze zonder meer, beschouwen ze als niet de ware zijnde, als het toppunt van dwaasheid. Hebben wij daartoe welbeschouwd het recht? Zeker neen!

De zucht om alles te veroordeelen wat ons nu eenmaal vreemd en ongewoon voorkomt, speelt hierin weder de groote rol.

Ieder gebruik of vorm heeft een oorspronkelijke beteekenis, die we thans tenminste voor het grootste deel niet meer in staat zijn om op te sporen.”

Schr. wenscht zich dan te bepalen tot enkele opmerkingen betreffende de beleefdheidsvormen bij het Javasche volk. Voorop mag worden gesteld, zoo vervolgt hij, dat de beleefdheid den Inlander dezer koloniën in het bloed zit, zijn voor vormen is hem aangeboren en geworden tot een tweede natuur. Die eigenschap vindt men onder alle standen terug, en komt sterk naar voren bij het gebruik van de taal, die in enkele deelen is gesplitst, al naar die wordt gebezigd tegen minderen, gelijken of meerderen.

Het is echter nog de vraag, of de beleefdheidsvorm voor den meerdere ook behouden kan blijven. Schr. komt voorts op tegen een artikel in de „Indische Post”, waarbij als verblijvend verschijnsel „de afschaffing van de overdreven hormat” wordt genoemd.

„Hormat” en hoffelijkheid worden dikwijls identiek genomen. Overdreven hormat zou, als de omstandigheden het noodig maken, vanzelf kunnen verdwijnen. Als men, zoo merkt schr. op, deze zaken gaat forceeren in de hoop daardoor den Inlander op te heffen, begaat men een hoogst onverstandige daad, die zichzelf wreekt, zooals velen tot hun verdriet reeds hier en daar hebben moeten bemerken.

Evenzoo als de Westelingen met het gebruik van beleefdheidsvormen, zoo bijv. bij den aanhef en het slot van een brief, er heelemaal niet aan denken den persoon, tot wien die vormen gericht zijn, ook in werkelijkheid „weledel” te beschouwen of zijn „dienstvaardigen dienaar” te willen zijn, evenzoo is het gesteld met den Javaan, die zijn hoofden hormat bewijst.

Leugens en vormen, eenmaal aangenomen gebruik, waarbij niet wordt gedacht.

Door de Van Heutsz-hormatcircularie werd den Javaan iets ontnomen, dat de European zeker kan ontberen, doch voor een Oostersch kinderlijk volk nog onontbeerlijk is.

„De Inlander begreep de bedoeling niet van dien inbreuk op den adat, voor hem geldend als een wet. De gemakkelijk te berekenen gevolgen zijn niet uitgebleven.”

Schr. wijst er dan ten slotte op, dat de Djowo-Dipobeweging als een gevolg beschouwd kan worden van het op hoog bevel afschaffen van de hormat. Hij stelt deze beweging naar gelijkheid en socialen zin in nauw verband met de vijandige houding der Regeering, tegen den adat aangenomen.

Niet onwaarschijnlijk geïnspireerd door de gedeeltelijke afschaffing van de hormat, zoo meent schr., gingen enkelen

Algem. Exporthuis B. J. RUBENS & Co

AMSTERDAM 59 de Lairessestraat PARIS 33 Rue de Lubeck

UITGEVERS van het

Maleisch Exporthandelsblad „BINTANG PERNIAGAAN” en van „DE DAMESKRONIEK VOOR NEDERL.-INDIË.

Vraagt GRATIS toezending

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerckstr. la Tel. H. 3493. Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenk. nt 25 N. Plein 15 Inters. Tel. 389. Filiaal: Arnhem O. Vischmarkt Tel. 280. Filiaal: Gorinchem Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

INDIË

Complete Uitrustingen naar Maat

Onze Indische ervaringen garandeeren U Indische modellen.

Witte Pakken van f 12.50

De goederen door ons geleverd worden voor de bewerking eerst tweemaal gekrompen, zoodat wij krimpvrij garandeeren

VRAAGT GRATIS PRIJSCOURANT

G. J. HOFSTEE - ROTTERDAM

DELFTSCHEPOORTPLEIN 5

Vakkundige Bediening.

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect ED. CUYPERS HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook eerste klas Kunstdruk kunnen vervaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MEUBELLEN

INKOOP

VERKOOP

FIRMA G. JONKER

Iste v. d. Boschstraat 77

's-Gravenhage Tel. Bez. 142

Belast zich met alle voorkomende aangelegenheden in deze branche, o.a. Behangen, Stoffeeren, Verhuizen, Taxatie, enz. enz.

Lunchroom - Thee-Concert

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG bij het Stadhuis

W. A. N. O. U. T S
CRAVENSTR. 1. TEGENOVER. DE
BONNETERIE

Ondergoederen
Sportcostuums
Regenjassen

voor
Dames & Heeren

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

PENSION 1/2 „TWED“
HOLLANDSCH-INDISCH RESTAURANT
Reinkenstraat 76-78 Tel. M. 215
INDISCH SPECIALITEIT
Direct.-Eigenaar: C. G. OLIE, Ex-Dir. Adelphi Hotel,
Singapore; Hotel Jansen, Semarang; Victoria-
Hotel, Soekaboemi.

Levering van
Rijsttafel, Lunch en Diner

Scherp concurrerende prijzen. Vluggende en prompte bediening.
Levering aan huis zonder prijsverhoging
VRAAGT PRIJSOPGAVE.

INSTITUUT PONT
HAAG, Laan van Meerdervoort 190
ROTTERDAM, Kruiskade 128 - LEIDEN, N. Rijn 28

HANDELSCHOOL:
STENOGRAFIE PONT, meest verbreid, kort,
MACHINESCHRIJVEN [duidelijk
BOEKHOUDEN,
HANDELSREKENEN, ENZ.

TALENSCHOOL:
GRAMMATICA, LITTERATUUR, HANDELS CORR.
CONVERSATIE

PONT-DIPLOMA BAANT U DEN WEG

Bovenstaande opleiding ook **SCHRIFTELIJK**,
door **NEDERLAND** en **INDIË**.

Centr. Bur. INST. PONT, de Ruijterstr. 48, HAAG

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren.
Doch het publiek moet weten dat gij
die levert. Dat bereikt gij alleen door
goede en voortdurende reclame.

GEBRUIK DIT BLAD
VOOR UW
Reclamecampagne.

GEOPEND:
RESTAURANT „KUMMER“
Juliana van Stolberglaan 94 Tel. B 0000
BEZORGING VAN DINERS AAN HUIS met keuze van
verschillende schotels.
ZALEN DISPONIBEL voor extra Diners en Partijen tegen
uiterst concurrerende prijzen.
APARTE ZAAL VOOR DAMES

propaganda maken voor de afschaffing van het Hoog-Javaansch, wat geheel gelijk staat met het vervangen van ons beleefd „U“ door het platte „ji“ en „jouw“ bij het aanspreken ook van den meest hoogstaanden.

De Djowo-Dipo-beweging, die gelukkig niet algemeen ingang vindt, schijnt met een vooropgezet doel en wel om de hoofden en Europeanen te kleineren, in het leven geroepen.

Schr. eindigt zijn betoog aldus: „Met de afschaffing van de zoogenaamd overdreven hormat, hoezeer ook door enkelen toegejuicht, werd voorbarig en onverstandig gehandeld. Zij, die in de vormelijkheid, den Inlander eigen, een beletsel voor groei en ontwikkeling zien, tasten mis.

Begin eerst met den Inlander alle eigenschappen en hoedanigheden bij te brengen, onmisbaar voor den bloei van zijn land.

Zoodra hij zich Westersch gaat voelen en Westersch gaat denken, bovendien als hij de Westersche ijver en energie van ons zal hebben overgenomen, slijten de hoekige kanten van, het valt niet te ontkennen, soms hinderlijke adat van zelf af, en zal hij eenvoudiger vormen aannemen.”

De *Sum. Post* (van 18 Aug.) teekent hierbij aan, dat de onder het bestuur van Van Heutsz uitgevaardigde hormat-circulaire — die reeds vóór zijn optreden als gouv.-generaal gereed lag en afkomstig was van den toenmaligen resident Hasselman — niet gericht was tegen de onder de Inheemsche bevolking gebruikelijke beleefdheidsvormen, doch tegen die middeleeuwsche plichtplegingen, welke door de Javaansche vorsten, regenten en lagere adel van de bevolking werden geëischt als een betuiging van slaafsche onderdanigheid. In den ouden tijd bijvoorbeeld, waren de inwoners van de Vorstenlanden verplicht langs den weg in het stof neer te buigen, wanneer de soenan of sultan voorbij reed. Tevens werden de pajongs der Europeesche bestuursambtenaren afgeschafte en werd in verband daarmee getracht de Inlandsche grooten te bewegen, in den omgang met de bevolking, niet het gezag of het prestige te laten varen, doch de bevolking te bejegenen als vrije lieden en niet als hoorigen.

De hormat-circulaire richtte zich dus tegen die verouderde omgangsvormen in de Javaansche wereld, die het volk *neerdrukten* en het daardoor belette zich te ontwikkelen en zich tot een hooger levenspeil te verheffen. De Javaansche *wellevendheids*tradities liet de hormat-circulaire echter volkomen intact.

De *Sum. Post* besluit: Ongetwijfeld is de hormat-circulaire een goede daad geweest ten tijde van Van Heutsz' bestuur. En zeker was zij ook een symbool: het symbool van het breken met een behandeling van den Inlander, als ware hij een slaaf, in stede van een vrij man op Nederlandsch grondgebied.

Prof. Mr. Treub over de Indische belastingen.

De *Loc.* van 14, 15 en 16 Aug. bespreekt in vijf artikelen de nota van den heer Mr. W. F. Treub, voorzitter van den Ondernemersraad, over het Indische belastingstelsel, uitgegeven bij Mouton en Co., Den Haag.

Met nadruk ondersteunt mr. Treub het denkbeeld om de voorbereiding van de zoo dringend noodige herziening van het Indische belastingstelsel op te dragen aan een Staatscommissie, waarin naast beoefenaars van de wetenschap der financiën en ervaren belastingambtenaren, ook vertegenwoordigers van belanghebbenden zitting hebben.

De nota wordt ingeleid met algemeene beschouwingen over belasting naar draagkracht, waarna de grondslagen der heffingen besproken worden. De heer Treub beoogt daarbij, dat het beginsel van belasting naar draagkracht niet op naamloze vennootschappen van toepassing kan zijn. Een vennootschapsbelasting moet een zakelijk, maar tevens matig karakter dragen. Daarna geeft mr. T. zijn oordeel over de productebelastingen en uitvoerrechten en bespreekt hij uitvoerig de techniek der heffingen.

Vervolgens zet de schrijver zijn herzieningsdenkbeelden uiteen: Als eerste eisch stelt hij bezuiniging. Er zal zeker meer dan f 100 miljoen moeten worden bezuinigd. Ook de regeling van de

Grand Hotel Restaurant „ALLARD“
Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle Kamers zijn voorzien van Koud-
en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

Grand Hotel Restaurant
„Central“
In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

inkomsten moet onder het oog worden gezien. De belastingen behoort men zoodanig in te richten, dat de wisseling in de jaarlijksche inkomsten tot een onvermijdelijk minimum wordt teruggebracht. Ook als men de vennootschapsbelasting als een uitkeeringsbelasting regelt, zal men voor beide heffingen zich moeten richten naar de uitkomsten van één jaar alleen. Voorzooover dividenden en tantièmes door buitenlanders worden getrokken, kan de Indische fiscus, nadat hij door de zakelijke vennootschapsbelasting bij de bron op zijn deel beslag heeft gelegd, die inkomsten niet verder achterhalen. Maar de dividenden en tantièmes, die naar Nederland gaan, worden in Nederland opgenomen in het inkomen der rechthebbenden en ten behoeve van de Nederlandsche schatkist aangeslagen in de inkomstenbelasting. Maar dan zou het een averechtse financieele politiek zijn om de uit Indië stammende deelen van het inkomen nog eens aan een speciale belasting te onderwerpen. Bij de wet worde bepaald, dat de helft der in Nederland geheven belasting van het in Indië verworven inkomen aan Indië wordt gerestitueerd. De Indische schatkist zou hierdoor op gemiddeld f 12 miljoen per jaar kunnen rekenen. De vennootschapsbelasting, door schr. aanbevolen, zou in een proportionele uitkeeringsbelasting zijn om te zetten en dan in hoofdzaak op dezelfde leest kunnen worden geschoeid als de Nederlandsche dividend- en tantième-belasting. Zulk een heffing zou in normale jaren ongeveer f 8 miljoen meer opleveren dan het bedrag, waarop de opbrengst van de drie thans geheven worden belastingen voor 1922, zonder opeenten, wordt geraamd; zij zou een compensatie opleveren, zoowel voor hoofdsom en 20 opeenten van die drie inkomstenbelastingen, als voor een deel van de opbrengst der productebelastingen en der uitvoerrechten op producten van ondernemingen. Speciale heffingen oordeelt prof. T. ongeoorloofd.

Volgens den heer Treub geeft de wijze waarop men in de laatste jaren met de belastingherzieningen in Indië is omgesprongen, niet den indruk van goed doordacht werk. Aan een belastingherziening moet meer theoretische kennis en meer technisch doorzicht ten grondslag liggen dan waarvan de herziening van 1920/21 getuigt. Door het enkele feit, dat deze thans reeds tot onhoudbare uitkomsten heeft geleid, heeft de Indische belastingpolitiek van den laatsten tijd zichzelf geoordeeld en veroordeeld. Hij pleit dan ook de voorbereiding van een principieele herziening op te dragen aan een Staatscommissie, waarin naast beoefenaars van de wetenschap der financiën en practisch ervaren belastingambtenaren, ook vertegenwoordigers van belanghebbenden zitting hebben.

Kaarten van Indië.

Door den Chef van den Topografischen dienst in Indië, kolonel A. van Lith, werd een vertegenwoordiger van *Aneta* welwillend in de gelegenheid gesteld de Topografische Inrichting op Goenoeng Sahari te Weltevreden te bezichtigen, om daaronder o.m. de laatste kaarten te zien en het een en ander te vernemen over de plannen, welke bestaan en die voornamelijk hierop gebaseerd zijn, om bij de samenstelling en uitgave van kaarten, niet langer meer uitsluitend van een militair standpunt uit te gaan, doch ook rekening te houden met de wenschen der burgerlijke practijk.

In de *Java-Bode* van 17 Aug. lezen wij hieromtrent o.m.: Behalve eenige reeds uitgegeven overzichtskaarten, zooals die van *Borneo* en *Celebes*, zag *Aneta's* vertegenwoordiger een verbeterde uitgave van de bekende *Java-Madoerakaart*, schaal 1:500.000 en een geheel nieuwe overzichtskaart van *Sumatra*, schaal 1:650.000, in één blad, welke ongetwijfeld in een groote behoefte zal voorzien. De *Sumatrakaart* lijkt onverbeterlijk, met een schaal van de nieuwste gegevens, waar tegenover de in Holland gedrukte kaarten een pover figuur slaan. Voorts is in bewerking een nieuwe kaart van *Bali*, terwijl een nieuwe bewerking der groote archipelkaart 1:2.500.000 op het program staat. De voor

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.

DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
Lift. Centr. Verwarming

Tel. 1187
Marnix **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

het publiek bestemde kaarten der groote eilanden van den archipel zijn grootendeels nu reeds verkrijgbaar.

Al deze kaarten zijn bijgewerkt met de laatste gegevens en geven dus een geheel betrouwbaar beeld. Voor Java en Madoera en Sumatra is vanwege de telkens wijzigende bestuursincheiding met het systeem der residentiekaarten gebroken: Java zal nu in 10 bladen uitkomen, schaal 1:250.000. Deze tien bladen zijn van onmisbaar nut voor allen, die over Java reizen of zich daarop wenschen te oriënteren. Voor Sumatra zijn eveneens de zuidelijke bladen (Lampongsche districten, Palembang en Benkoelen) onder handen. Zij bevatten alle voor het dagelijksch gebruik gevraagde gegevens. Pas uitgekomen is ook een nieuwe kaart der gemeente Batavia 1:10.000.

De nieuwe economische kaart van Sumatra, schaal 1:1.650.000, bevat alleen economische gegevens en wel zoodanig, dat het ook voor een leek mogelijk is zich een juist denkbeeld te vormen van de economische waarde van dit eiland; zoowel aan de verkeersmogelijkheden als ook aan de cultuursamenhang. Wanneer deze economische kaart, welke ook met Engelschen tekst verschijnt en naar onze consuls in het buitenland verzonden en vooral door de omliggende eilanden ruim verspreid zal worden, bij de betrokken handelskringen succes heeft, behoeft het voornemen ook de andere eilanden op die manier te behandelen.

Verder bestaat het plan van verschillende touristen-centra speciale touristenkaarten uit te geven in gemakkelijk formaat; als basis zullen daartoe de militaire detailbladen dienen.

Al deze kaarten kan men tegen uiterst billijke prijzen verkrijgen bij het kaartendepot van den Topografischen Dienst, Sigajersweg. Meer reclame zal ook in Holland gemaakt worden om een grooter afzetgebied te krijgen.

Ten slotte hoopt de Topografische inrichting de mogelijkheid te kunnen aantoonen, dat een gedeelte der schoolatlassen en schoolkaarten, voor zover Indië betreft, daar worden samengesteld, wat aan den Staat een groote bezuiniging zou geven. Vervolgens geeft Aneta een interessante beschrijving van de Topografische Inrichting zelf, een inleiding, waarop de leider, kolonel Van Lith, en de Regeering, rechtvaardig trots kunnen zijn.

Nog steeds is door het Ministerie van Koloniën de firma Smulders, te 's-Gravenhage, Laan van Meerdervoort 10, in Nederland belast met den verkoop van Indische kaarten, ook nadat de firma Smulders haar winkel in de Prins Hendrikstr. te den Haag heeft opgeheven. De nieuwe econ. kaart van Sumatra, schaal 1:1.650.000, is reeds in Indië verkrijgbaar à f 3.-. (Red. K. W.).

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Indische Journalisten-Bond.

Met de tot standkoming van den Indischen Journalisten Bond schijnt het, naar de heer Hassan Arifin in de „Sinar Sumatra” van 10 Juni 1922 schrijft, niet al te best te vlotten.

Men verkeert nog steeds in het stadium van het houden van besprekingen.

De Redacteur van de „Sinar Sumatra”, de heer Tian Goan Sek, te Padang (Westkust van Sumatra), doet al zijn best om deze aangelegenheid haar te overwinnen valt, schijnt te zijn, dat men nog in het onzekere verkeert of het Inlandsche met het Chineesche element kan of wil samenwerken in één en dezelfde vereeniging.

De schrijver persoonlijk is een sterk voorstander van die samenwerking en acht de spoedige totstandkoming van den bond hoogst urgent.

Hij wenscht in den bond zoowel Chinezen als Inlanders opgenomen te zien, vooral in den tegenwoordigen tijd, nu die beide volksgroepen elkander zo nodig kunnen hebben.

Het bestaan van tegenstellingen tusschen beide elementen, die juist in Ned.-Indië moeten samen-

werken, is niet goed en maakt het houden van besprekingen van de onderwerpen, waarin men gezamenlijk belang stelt, onmogelijk.

Om die reden is het noodzakelijk, dat Inlandsche en Chineesche journalisten niet gescheiden zijn, doch zich aaneensluiten en, waar noodig, gezamenlijk optreden.

Tot den „staf” van de redactie van elk nieuwsblad moeten zoowel Chinezen als Inlanders behooren, die leiding en stuur weten te geven aan dat blad, dat, al is het ook in handen van Chinezen, toch ook in elk geval de berichten van Inlandsche correspondenten in de binnenlanden noodig heeft.

Men is dus in de praktijk op elkander aangewezen en op die wijze wordt ook voor de „Sinar Sumatra” gewerkt, welke goed voldoet.

Vervolgens meldt de schrijver, dat, alvorens hij het voorafgaande neerschreef, men hem van alle mogelijke kanten wees op het feit, dat een aaneensluiting van Chinezen en Inlanders in Ned.-Indië praktisch tot de onmogelijkheden behoort, doch hij is van meening dat de personen, die aldus denken, zich vergissen.

Bestaat toch de Nationaal Indische Partij niet uit verschillende bevolkingsgroepen, waarvan de Chinezen en Inlanders een belangrijk aandeel uitmaken?

Toen in het jaar 1921 de afdeeling Padang van de Nationaal Indische Partij in beweging kwam, zaten op de bestuurszetels van die vereeniging zoowel Inlanders als Chinezen.

De onder-voorzitter en een der commissarissen waren Chinezen en de overige bestuursleden Inlanders.

De praktijk wijst dus hier aan, dat samenwerking van beide volksgroepen wel mogelijk is.

Eene aangelegenheid, welke met het onderwerp, waarvan hier sprake is, in nauw verband staat, acht de schrijver zich verplicht hier te releveeren en die is, dat, naar zijne meening, de Chineesche pers en de Inlandsche pers elkander zoo dikwijls in de haren zitten, wanneer zij de onderwerpen van stam behandelen of ook wel andere aangelegenheden voorbrengen.

Zulk eene houding stuurt elke samenwerking in de war en is voor deze noodlottig.

Ook in dit opzicht kan een Journalisten Bond, die uit Chinezen en Inlanders bestaat, goed werk verrichten.

Het is nu maar de vraag, zegt de schrijver, of de Chineesche en de Inlandsche pers zich met dat denkbeeld kunnen vereenigen.

De redacteur van de „Warta Hindia”, met wien de schrijver een onderhoud had, ging er mede accoord en wilde de zaak gaarne steunen.

Het woord is thans aan de redacties van de andere bladen en derhalve ook van de „Sinar Sumatra”.

Het spreekt van zelf, dat men zich langen tijd kan bezighouden met de vraag, of het al dan niet moeilijk is tot een eindbeslissing te komen, doch de schrijver is van meening, dat als men in beweging wil komen, men dit spoedig moet doen.

Een te lang uitstellen van de behandeling der aangelegenheid zal maken dat er van de geheele zaak niets terecht wordt gebracht.

Ten slotte richt de schrijver een oproep tot de kameraden en tot allen die reeds zoovele jaren in de nieuwsbladen de aaneensluiting van Chinezen en Inlanders hebben bepleit, met verzoek het werk van de oprichting van een gemengden Indischen Journalisten Bond te schragen.

Hij hoopt, dat men door daden dien arbeid zal willen steunen en zodoende het bewijs zal willen leveren, dat men met het denkbeeld van den schrijver accoord gaat.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Gelukkige Winst.

Onder dit opschrift wekt de redactie van de „Per-niagaan” in haar nummer van 17 Mei 1922 alle Chinezen, waaronder ook de halfbloeds, in Ned.-

Haagsche Coöperatieve Keuken Restaurants

Kepplerstraat 274. . . . . - Tel. M 2313

Anna v. Buurenstraat 204 - Tel. B 226

Middagschotel 12-2 uur . . . . . à f 0.70

Diner . . . . . 5-7 uur . . . . . à f 1.20

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad.

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Diners en Soupers.

135 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETS

Restaurant
Mondain

Premier
Ordre

BESCHIKBAAR.

Fa JOS. BROUWERS

Wijnhandel

Hoofdkantoor: Noordeinde 202
DEN HAAG TEL. H. 4013

Bourgogne Mousseux

L. RENAUDIN

Champagnes

CHARLES RIVART

Beste en meeste aanbevolen voor de tropen.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned.-Indië

C. DE KONINGH

MEDAN HOTEL

MEDAN

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden, Rustige ligging.

LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang. 131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift

Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Intero. 4737.

Code 5th Edition A. B. C

Adverteeren doet verkoopen.

NEDERLANDSCHE HANDEL = MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
Statutaire Reserve . . . . . - 19,445,211.-
Buitengewone Reserve . . . . . - 22,680,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten.

Incasseeringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscredietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

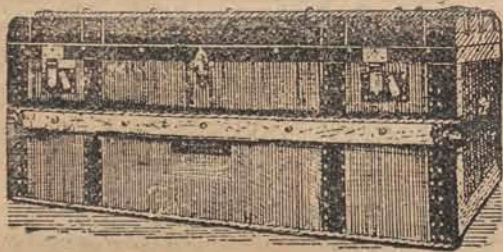
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

GEPANTSERDE KOFFERS

UITSLUITEND PRIMA FABRIKAAT

P. J. VROOM

ZOUTMANSTRAAT 27

BANKAANSTRAAT 4N

TEL. N. 4821

DEN HAAG

REPARATIEINRICHTING

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen ver-
koopden of hunne verzameling wenschen
te completeren, worden attent ge-
maakt op de rubriek Vraag en Aanbod
in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten
hoogste vijf regels. Ter kennismaking
wordt op aanvraag gratis een nummer
van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 474 en 475

DEN HAAG

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20

UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
W. RIJCKEN GZ. 211

Indië op, om, onder alle omstandigheden, de aan-
hankelijkheid aan het moederland te bewaren.

Wie, die ook maar eenigszins Chineesch bloed in
zijne aderen heeft, wordt, zegt zij, niet toornig, wan-
neer hij kennis neemt van de willekeurige wijze,
waarop het kleinere Japan het groote Chineesche
rijk vernedert.

Wie komt niet in opstand bij het weten, dat het
zwakke China niets kan uitrichten tegen de kwel-
lingen, welke het van alle zijden heeft te verduren.

Wij zien het oog van den geduldigen Chinees
dat ontvlamt van toorn, als hij in de nieuwsbladen
kennis neemt van de plagerijen, waaraan China
blootstaat.

Deze gedachtengang vasthoudende, zegt de re-
dactie, moet men evenwel zijn eigen bestaan niet
uit het oog verliezen en niet vergeten, dat de Chi-
neesche volksgroep ook in Ned.-Indië dikwijls
meer miskenning en vernedering ondervindt dan
nuttig en redelijk is.

Men ziet het gewoonlijk gebeuren, dat men bij
het bespreken van andermans aangelegenheden zijn
eigen toestand vergeet en dat komt ten deze te meer
uit, nu het gaat om het moederland, waarin men
nog nooit een voet heeft gezet, waarvan men de ver-
houdingen van personen en toestanden niet kent
en waaraan men alleen door de banden des bloeds
op sterke wijze verbonden is.

Zooals een Chineesch kind zich verhoudt tot zijn
vader, zoo moet ook de verhouding zijn van den
Chineeschen onderdaan tot het gezag.

Al weet dat kind ook zeer goed, welke gebreken
zijn vader aankleven, toch wil hij dat niet van an-
deren hooren en zal hij trachten zijne genegenheid
en zijn eerbied voor hem te bewaren.

Op dezelfde wijze moet ook de Chineesche onder-
daan handelen tegenover het Chineesche gezag.
Hoe harder dit achteruit gaat en zwakker wordt,
hoe meer men zich moet inspannen om dat gezag
zijne genegenheid te toonen en het te steunen, op-
dat het land zich kunne ontwikkelen en krachtig
worden.

Op grond van die beschouwingen acht de redac-
tie het eene gelukkige winst voor China dat de ver-
nedering, welke het ondergaat, tot betere toestan-
den leiden kan.

De lezer moet zich over deze bewering niet ver-
bazen en haar niet verkeerd begrijpen, doch haar
zóódanig opvatten, dat de vernedering, welke de
Chineesche vlag van andere volksgroepen onder-
vindt, tot nut kan strekken van China zelf.

Een karaktertrek van het Chineesche volk is,
dat het dikwijls onbesuisd handelt en daarbij dan
ook nog de noodige bluf ten toon spreidt.

Toen Japan de Chineezzen uit Korea terugdrong,
haalden zij over de actie van dat zooveel kleinere
volk de schouders op en bespotten die handeling
nog bovendien, door de meening te verkondigen,
dat de Chinees den Japanner met gemak uit Korea
zou en kon wegstrijken, zonder dat de wapenen be-
hoefden te worden gebruikt.

Doch dat groote land met zijne zooveel sterkere
bevolking kon den vreemden tegenstander geen
vrees inboezemen en zag in, dat beide voordelige
omstandigheden voor China van geen nut waren
op dat oogenblik.

Sedert dien ontwaakte het Chineesche rijk uit
zijn slaap en kwam het in beweging.

En voor dien loop van zaken is de redactie dank-
baar, niet alleen aan Japan, doch ook aan hoogere
macht die Japan inspireerde en waardoor China
werd geleid op den weg van zelfbescherming tegen
de gevaren, welke China bedreigen.

Zonder die opgewekte zelfbescherming zou van
China's zelfstandigheid niet veel zijn overgebleven
en zou het zonder twijfel het lot van Korea, Formo-
sa, Mantsjoerije hebben gedeeld en onder Japan's
gezag zijn gebracht.

De gewezen keizer van Duitschland zag in Ja-
pan's streven naar machtsuitbreiding een groot ge-
vaar voor Europa en noemde dat het gele gevaar.

De redactie van de „Perniagaan" ziet dit anders
in en haars inziens is de verklaring, dat Japan een

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makas-
sar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan,
Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.-

Reserven f 20.000.000.-

gevaar is voor het gele ras, meer in overeenstem-
ming met de werkelijkheid der feiten.

Dat gele ras zij daarom op zijne hoede voor Ja-
pan's streven naar uitbreiding van gezag.

De ruwe manier, waarop dat geschiedt, heeft
eveneens de oogen van het Chineesche volk ge-
opend en ook daarin ziet de redactie reden tot
grootte erkentelijkheid.

De Chineezzen in Ned.-Indië hebben al sedert
eeuwen geen voeling onderhouden met het moeder-
land.

Het zijn de vreemdelingen geweest, die hun heb-
ben voorgehouden dat China voor de Chineezzen
moet zijn en tengevolge waarvan de nationale ge-
voelens werden opgewekt.

Daaruit ontstond de Chineesche beweging, die
gedeeltelijk goede resultaten heeft afgeworpen.

De band tusschen hen en het moederland is ster-
ker geworden en het stamgevoel thans zóódanig
krachtig ontwikkeld, dat van een terugkeer naar
vroegere toestanden, wat er ook gebeure moge, geen
sprake kan zijn.

Het bestuur moge nog zoovele bestuursvoorzie-
ningen treffen, met het doel de aansluiting van
het Chineesche element met het gezag te bevorde-
ren, toch blijft de Chinees thans Chinees, welk ge-
voel diep bij de Chineezzen in Ned.-Indië is door-
gedrongen en door geen macht ter wereld kan wor-
den belemmerd.

LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

De October-afl. opent met eene beschouwing van den
H. Ch. G. J. van der Mandere, getiteld: „De willekeur van
den Indischen fiscus en van de Indische belastingwetgeving".
De schr. is het geheel eens met de strekking der bekende
Nota van Prof. Treub, waaruit hij veel bewijsmateriaal put.
Zijne conclusie luidt:

Er wordt in den laatsten tijd veel geschreven en gespro-
ken over de hooge belastingen, die in Indië worden ge-
heven en over het kwaad, dat deze kunnen doen ten op-
zichte van het buitenlandsch kapitaal, dat in Indië thans
gevestigd is of in de naaste toekomst gevestigd kan wor-
den. Hier mag worden opgemerkt, dat dit buitenlandsch
kapitaal ongetwijfeld wel moet worden afgeschrikt door
belastingen, gelijk Indië die thans kent en door bezwarende
maatregelen, gelijk de Indische Regeering zich veelal niet
ontziet tegen de belangen der industrie in te ontwerpen.
Maar tevens, dat eene uitvoering der belastingordonnantien
op de wijze als waarvan wij thans enkele voorbeelden aan-
haalden, evenmin geschikt is om het buitenlandsch en over-
zeer het Nederlandsch kapitaal de overtuiging bij te brengen,
dat de billijkheid tegenover een iedere in gelijke mate
betracht wordt, en dat van den ondernemer niet meer ge-
vraagd wordt dan naar recht en billijkheid aan belastingen
van hem gevraagd kan worden.

Bezuiniging in Ned.-Indië is de titel van de volgende bij-
dree van den hr. R. Birckenhauer. Schr., die gedurende zijn
35-jarige Indische loopbaan als genie-officier, spoorwe-
ingenieur, curator der Technische Hoogeschool, hoofdver-
tegenwoordiger der N.-I. Spoorweg Maatschappij, enz. ge-
legenheid heeft gehad van vele quaesties kennis te nemen
en inzicht daarin te verkrijgen, meent wel gerechtigd te zijn
zijn oordeel te laten hooren.

Hij bespreekt één voor één de verschillende departemen-
ten van bestuur en wijst daarbij op tal van maatregelen die
tot verbetering, bezuiniging of beter gebruik der landsgelden
kunnen leiden. De hr. B. zegt, dat alleen warme belangstel-
ling in Indië er hem toe bracht zijn critische beschouwingen
te publiceren, waarna hij vervolgt:

Daartoe ging ik te eer over, toen ik in de Indische bladen
van eenige maanden geleden artikelen las over de nood-
zakelijkheid van een regeeringscommissaris belast met de
voering van bezuinigingen, waarbij tevens betoogd werd,
dat die man niet alleen met groot gezag maar ook met een
groot inkomen begiftigd moet worden, en in verband daer-
mede naast de heeren Van Gijn en Caspersz ook mijn naam
genoemd werd.

Zeer zeker zou een bezuinigings-inspecteur groot goet
moeten worden gegeven, maar het groote inkomen is daarbij
niet noodig. Vindt men den man, daartoe geschikt en ge-
negen, dan zal hij ook genegen zijn den arbeid te doen zon-
der extra geldelijke voordeelen.

Wanneer hij zich weet te verzekeren van de medewerking
der departementshoofden, en hem de noodige taak daaraan
niet ontbreekt, kan de aanwijzing van een bezuiniger groot
bespoediging geven. Hij zal dan bewaard blijven voor het

Commanditaire Bank- en Handelsvereniging
VISSER & Co.,
's-GRAVENHAGE -:- Thomsonlaan 31.
Tel.-adres: COBAVICO. Tel. Nos. M. 3930 en M. 3931.
Postcheque- en Giro nummer 47262.
Verricht alle Bankzaken.
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS
HYPOTHEKEN ASSURANTIËN SPAARKASSEN

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting
C. PIERIK-VAN DER DRIFT
 Schenkweg 300-302   Schiestraat 1
DEN HAAG

Chem. Wasscherij en Stoomerij

van niet-slagen, dat den in de jaren 1892/1893 opge-
 reeden bezuiniger beschoren was.

De hr. H. R. Roelfsema geeft een artikel: Grepen uit den
 Archipel (Van Java naar het Oosten), dat zich
 laat lezen.

Ten slotte een kort opstel van „Insider“, getiteld
 „Bezuiniging“. De schr. vertelt daarin van een „meneer“,
 in een vreemd land, die in Indië komt om handels-
 betrekkingen aan te knopen met een aanbeveling van zijn
 regering. Dadelijk gaan in Buitenzorg de pennen in bewe-
 ging met de bedoeling dien „meneer“ in alle opzichten
 scherp te zijn; alle gouverneurs en residenten worden
 om te beginnen — er van verwittigd, die niet weinig den
 alle afdelingschefs het gewichtige nieuws mededeelen,
 daarna alle controleurs, gezaghebbers, hulpgezaghebbers en
 wethouders aan de beurt komen. Schr., die niet weinig den
 steekt met deze omslachtige en dure werkwijze, laat
 zijne lezers over uit te rekenen wat die eene „meneer“
 niet heeft gekost aan brieven, enveloppen, schrijffloer,
 pen, vrije post, enz. Men zou z. i. te Buitenzorg kunnen
 stellen met aan dien „meneer“ één brief mede te geven,
 om te gebruiken bij wijze van passe-partout.

Mer ernstig besluit schr.: „Men bezuinigt nu op den
 ambtenares der ambtenaren, goed. Maar men kan nog
 en nog veel meer bezuinigen op het aantal ambtenaren,
 kennis gemaakt te hebben met bovenvermelde wer-
 kende. Ons schrijfbureau-korps, zoo zal ik t. m. maar noemen,
 m. i. met 25% ingekrompen worden, niet door een
 ontslag, dat zou zeer onbillijk zijn, maar door het
 aanvullen van vacatures, speciaal in de lagere schrij-
 ven.

De Ingenieur.

In No. 40 een artikel van ir. J. van der Waerden, getiteld
 „Overheidsbezuiniging in Indië“; blijkens een redactioneel
 bericht zullen er vervolgen op komen, n.l.: „De wijze
 van nijverheidsbezuiniging“ en „De vooruitzichten“, welke
 zullen afwachten, om daarna een kort overzicht van het
 geheel te geven. Thans slechts de mededeeling, dat de schr.
 betreurt, dat de belangstelling in de industrialisatie van
 Indië, welke vooral in den oorlogstijd haar hoogtepunt be-
 reikte, thans weer aan het afnemen is.

Verder schrijft ir. A. Groothoff over „Nederlandsche in-
 genieurs voor Indië“, naar aanleiding van een „uiting van
 onvoorspelde overdenking van het feit, dat Nederlandsche
 ingenieurs, in dienst bij het Departement van Gouverne-
 mentszaken, met verlof in Nederland, thans op wacht-
 dienst worden gezet, terwijl tot voor kort nog buitenlandse
 ingenieurs naar Ned.-Indië werden uitgezonden, die daar nu
 civiele fractementen genieten“ (R. A. van Sandijk in de
 „Ingenieur“ van 27 Mei). De hr. Gr. meent, dat door de plot-
 selinge ingevoerde, scherp doorgevoerde bezuiniging de geno-
 men maatregelen niets onbillijks bevatten; tevens brengt
 hij hierbij een nieuw vraagstuk naar voren, hetwelk hem
 belangrijker toeschijnt, n.l.: „Waar moeten al die
 ingenieurs van Delft en Bandoeng naar toe? Immers
 zijn in de eerstvolgende 5 à 10 jaren naar het zich laat
 zien, ruim 100 civiel-ingenieurs per jaar aan beide Hoo-
 cholen afstudeeren, waarvan naar alle waarschijnlijkheid
 slechts ongeveer de helft bij het Gouvernement en in het
 particuliere bedrijf in Ned.-Indië plaatsing zullen vinden.“

Tectona. Boschbouwkundig tijdschrift.

De Sept.-afl. opent met twee korte necrologieën: de hr.
 Vos herdenkt den houtvester J. D. Maan en de hr. L. M.
 Plate den houtvester G. M. Berkhout, beiden op nog jeug-
 dig leeftijd overleden. Verder bevat ze de volgende oors-
 pronkelijke bijdragen: De vindplaatsen van sandelhout
 (album L.) op Java, door F. Kramer. — Land-
 bouw in Palembang (Sumatra), door A. Thorennaar. —
 Biologische bijdragen, door L. Kalshoven. 3. De dierlijke
 voortplanting van de mahonie. 4. Insecten en de her-
 komst van Tectona grandis L. f. op Java. — Kap-en za-
 amschichten in Minangkabau (Sumatra), door W. C. R.
 Meer. — Korte berichten: Natuurbescherming in Ned.-
 Indië in 1921, door E. H. B. Brascamp. — Een schadepost
 van het Gouvernement, door B. — Verhuur van gronden,
 door B. — Literatuuroverzicht.

Enquête Hooger Onderwijs in N.-I.

Als extra-bijvoegsel van deel 59 der Notulen van het Ba-
 taviaansch Genootschap van K. en W. is een geschrift ver-
 schenen, waarin de uitkomsten eener enquête betreffende
 het hooger onderwijs in Ned.-Indië, gehouden door eene
 commissie ingesteld op initiatief van het Bat. Gen. v. K.
 is. Deze commissie heeft eenige vragen (welke tot uitgangsp-
 unten hadden: hoe van de komende Hooger-Onderwijs-in-
 richtingen het grootste nut voor Ned.-Indië uit de doen
 moet worden, zoodat deze instellingen ook buiten haar eigenlijk
 bij zouden dragen tot de ontplooiing van het in de
 samenleving aanwezige intellect), gericht tot ver-
 schiedene personen in Indië en Nederland met verzoek die

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

te willen beantwoorden. De beantwoordingen loopen zeer
 uiteen, zoodat bedoelde commissie zich niet gewaagd heeft
 aan eene samenvatting bij de publicering.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

Het verslag over het vierde kwartaal van 1921 van den
 Oudh. Dienst in Ned.-Indië is zeer belangrijk, zoowel door
 illustratie als door tekst. Wij wijzen slechts op het daarin
 uitgebracht rapport van den hr. A. Jansz over de restaura-
 tie van de Portugeesche Buitenkerk te Batavia en verder
 op de navolgende Bijlagen, welke afzonderlijke opstellen
 vormen: Eenige opmerkingen naar aanleiding van Kasat-
 padan (Nagarakrtagama 38:4), door Dr. Martha A. Muus-
 ses. — De poera „Yehgange“ te Perian (Bali), door B. de
 Haan. — De Hervormde kerk te Ambonia, door V. I. van
 de Wall. — Aanwinsten van de archaeologische collectie
 van het Bataviaasch Genootschap. 4. Een JavaanschBuddhis-
 tisch Guru-beeld, door J. L. Moens. — Oudheden te Djambi,
 door T. Adam (eerste gedeelte).

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 40. De rentabiliteit eener kina-onderne-
 ming, door Prof. Dr. A. H. Berkhout. — De rubbersituatie
 in Ned.-Indië sedert 1914. — Ned.-Indisch Landbouw-Syndi-
 caat. — Invoer van textielgoederen gedurende 1921 op Java
 en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen.
 — Financiële berichten en verslagen, zoodat de overige
 vaste rubrieken. — De afdeling Handelsmuseum van het
 Koloniaal Instituut geeft literatuur over oliën, vetten en
 wassen.

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Afl. 27. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. — Stieren-
 wedrennen op Madoera en in Besoeki, door 't Hoen. — Tij-
 ger-verhalen uit West-Sumatra (slot), door Marie Jacques.
 — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ont-
 wikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). —
 Uit Pasoendan, door H. S. d. P.

Locale Belangen.

De hr. G. de Raad publiceert in afl. 5 (van 1 Sept.) een
 kritische beschouwing over het voorstel van de Ind. Re-
 geering om de decentralisatie-wet aan te vullen met art.
 26a: De bezoldiging van den Secretaris van een gemeente-
 raad en de andere aan deze betrekking verbonden wettige
 voordeelen worden na overleg met den Raad door den Gouver-
 neur-Generaal geregeld; en met art. 43a: Indien met
 de uitvoering daarvan voor de gemeente een bedrag van
 f. 10.000 of hooger is gemeeld, treden de beslissingen van
 gemeenteraden betreffende het koopen, ruilen, vervreem-
 den, bezwaren en in pand geven van onroerende zaken enz.
 niet in werking, dan wanneer daarop de goedkeuring van
 den Gouverneur-Generaal is verkregen.“

De hr. de R. concludeert, dat het voorgestelde art. 26a
 noch noodig, noch nuttig, noch wenschelijk is. Het past
 ideel noch formeel in de decentralisatie-wetgeving, zoodat
 die tot heden in Indië bestaat. Het voorgestelde art. 43a
 stelt volgens hem de gemeenteraden onder scherpe finan-
 cieele curatele, belemmert hen in een richtige uitvoering
 van hun taak, is niet noodzakelijk geworden wegens ge-
 meentelijk wanbeheer en moet noodwendig leiden tot ver-
 zwakking van het verantwoordelijkheidsbesef in de gemeen-
 teraden.

De Indische rijsttafel voor Holland.

Bij Ort en van Straaten te 's-Gravenhage verscheen: Ma-
 kanlah nasi (eet rijst!). De Indische rijsttafel (voor Holland),
 door Mevr. Koba M. J. Catenius-van der Meijden. (Derde ver-
 meerderde druk van „Patti, de Indische rijsttafel“).

Het door de schrijfster beoogde doel is iedere Holland-
 sche vrouw, zelfs de keukenmeid, in de gelegenheid te stel-
 len, zonder hulp van Indische menschen, een eenvoudige
 rijsttafel te bereiden. Dit is inderdaad niet moeilijk, doch
 eischt veel oplettendheid, wijl de toevoeging van te veel of
 te weinig specerijen zeer veel afdoet aan de smakelijkheid
 van het maal, terwijl men goed moet toezien dat men zich
 niet vergisse bij het gebruik der verschillende specerijen,
 waarvan vele, in poedervorm of zeer fijn gesneden, sterk op
 elkander gelijk zijn. De methode om hierin geen vergissingen
 te begaan deelt de schr. in de Inleiding mede.

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereniging.

Hoofdzakelijke inhoud der Aug.-afl. De wisseling van het
 Legercommando. — De Infanterie-aanval, door v. A. — De
 Geneeskundige Dienst bij zelfstandig optredende cavalerie,
 door H. L. R. — De Militair Geneeskundige Dienst, door J.
 C. A. Bannink. — Nogmaals leger, politie en bezuiniging. —
 De salarisherziening. — Uit pers en periodiek (De gewapen-
 de politie in Atjeh. — Hoe men aan „Koloniën“ werkt).

Zendingsperiodieken.

Orgaan der Ned. Zendingsvereniging.
 Oct. '22. J. Verhoeven f. — De toestand der Zending. —
 Onze vestiging te Sanggona op Z.-O.-Celebes, door D. Kok.

CELLOPHONE

SPREKMACHERS zijn de eenige,
 die eene werkelijk artistieke wedergave
 hebben. In Tafel- en Kasttoestellen,
 ook electrisch.

Gehoorzaal van 9-5 uur.

Hugo de Grootstr. 29, Den Haag, Tel. M. 5222

Verzendingen naar O. en W.-Indië

EXAMENS BOEKHOUDEN

voor Praktijk en M. O.

Opleiding en Repetitie door

J. TULLENERS,

Leeraar aan Handels- en H. B. Scholen.

Accountant. 145L

COLUMBUSSTRAAT 181 - DEN HAAG.

DANS-INSTITUUT

WEIJNE

21 Jonkerfransstraat 21

49-50 Schiedsingel 49-50

ROTTERDAM

Grootste en

meest bezochte

1ste Klas Inrichting

ARBEIDSBEURS VOOR

DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN

Oude Varkensmarkt 41-43   Telefoon 1867

Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.

Zaterdag na 12 uur gesloten.

Directeur: A. VAN BOXTEL.

Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te

AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
 DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleyst. 63.
 ROTTERDAM, J. F. FERWERDA, Calandstr. 24a.
 ARNHEM, G. J. HOESINK, Emmastraat 58.

X.X. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-
 Indische Militairen aan den arbeid te helpen.
 Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke
 Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor
 verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:

Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge,
 Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter
 en -waker, Jachttopziener, Magazijnmeester,
 Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas,
 Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur,
 Stoker Centrale Verwarming, Knecht van
 de Apotheek en ander personeel voor Zieken-
 en Weeshuizen, waaronder ook gediplo-
 meerde Verplegers, Controleurs en Wakers
 voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegra-
 fisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder
 geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten.
 Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aan-
 vragen om personeel, zoodat hier te lande als in
 Ned. Oost- en West-Indië.

Firma AUG. SVELKOUK
 Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
 AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geïllustreerden Catalogus

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag

Hoofddepot van de uitgaven van het „Java-Instituut” en van „De Commissie voor de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaars en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties. Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van Nieuwkoop en geeft den lezer een denkbeeld van de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en Mohammedanen in Voor-Indië.

VERSCHEENEN:

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties. Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche grooten heeft verkeerdt, is de eerste, die ons op systematische wijze in het wezen der Javaansche danskunst inleidt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Bekso-Wiromo”, waardoor de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis maakt met de elementaire bewegingen van den Javaanschen dans.

PAS VERSCHENEN DE 2E DRUK van

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

Prijs . . . . . f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„. . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaanbaar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt!”

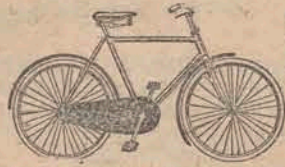
IOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„. . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefdelied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en vereert . . . . De schoonheid van zijn vaderland en de monumenten van de beschaving van zijn heet-geliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het lied rijst uit zijn ziel . . . .”

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag van Ned.-Indië”.

P. H. MATLA Pansierstraat 33 SCHEVENINGEN

Motor- en Rijwielhandel Reparatie-Inrichting

MOFFELN EN NIKKELEN ZEER BILLIJK

De Banier, 1 Sept. '22. Aan de doopsgezinde en andere vrienden van en belangstellenden in de Zending in Ned.-Indië (vervolg). — De kracht en de zwakheid van den Islam. — De inlandische rietcultuur (vervolg).

Nederlandsch Zendingsblad, Oct. '22. Een Javaan van grooten invloed (Mas Noetria Darmadiwarja, overl. te Modjowarno 10 Febr. '22), door J. M. S. Baljon. — Een vorstzoon uit Zuid-Nias, door J. N. Bieger. — Amo Hino, de Niassische Evangelist.

St. Claverbond, Oct. '22. Een groot van Katholiek Java aan Katholiek Nederland. Rede door den Javaanschen Priesterstudent Frater Adrianus Djajasepoetra S. J. uitgesproken op het eerste Nederl. Internationale Missiecongres te Utrecht. — Een praatje over het verleden en heden der Javaansche vorsten, door L. Groenewegen S. J.

Teysmannia.

De gecombineerde afl. 5-6 van dl. 33 opent met een zeer belangrijke verhandeling van Dr. E. M. M. Paravicini over de aardappelcultuur in Ned.-Indië. Het is merkwaardig, dat niet bekend is van waar en door wien de aardappel het eerst naar Indië is overgebracht. De nauwkeurige Rumphius maakt er geen melding van, evenmin als Junghuhn in zijn in 1854 verschenen werk over Java en zijn plantengroei, hoewel in het begin van de 19e eeuw toch reeds aardappelen op Java verbouwd werden. Volgens een brief van Van IJsseldijk (van 8 Aug. 1804), waarin hij aan den toenmaligen Gouverneur van Java's Noord-Oostkust zijne erkentelijkheid betuigt voor „de lekkere Passourouangsche aardappelen”, die „oneijndig smakelijker zijn als de beste die hier (te Batavia) uit de boyenlanden komen.” De alleroudeste berichten over de aardappelcultuur op Sumatra vinden wij bij W. Marsden (1811) en deze hebben betrekking op het binnenland van Korintji.

Overigens bevat deze afl.: Vischvijvers en malariabestrijding, door E. J. Reyntjes. — De klappercultuur in de Philippijnen. — Sierheesters (vervolg), door Dr. J. J. Smith. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Vrije Arbeid. Maandbl. voor Nederland en Indië.

De hr. H. F. Tillema bespreekt in het Sept. Nr. het jaarverslag over 1921 van het Kartinfonds en het boek van Marie van Zeggelen: De Hollandsche vrouw in Indië (brieven van een zwerfeling).

In de Aug.-Sept. afl. van het orgaan van het Comité „Nieuw Indië” (uitgegeven als bijlage van Vrije Arbeid) een nabetrachting over de jongste verkiezingen, die van Indisch standpunt beschouwd bijzondere betekenis hebben gehad. — Prof. Mr. J. H. Carpentier Alting wijdt eene beschouwing aan het instituut der politieke uit- en inbaning (de zgn. „exorbitante rechten”). — De hr. A. M. J. (oekes) bespreekt uitvoerig het geschrift van J. E. Stokvis: Van wingewest naar zelfbestuur in Ned.-Indië. — Ten slotte een vervolg van de reisindrukken, herinneringen en beschouwingen van den hr. H. E. Steinmetz, welke handelen over den Oostelijken Archipel.

Richtlijnen voor het Indische Jaarbeurswezen, door S. A. Reitsma (De Indische Post, 2 Sept. '22).

Kijksje in Oud-Bantam (met ill.), door Bantammer. — Op zoek naar oermenschen (in Nieuw-Guinea), door H. Genrtjens. (Het Ind. Leven, 2 Sept. '22).

Majoor J. A. Kawilarang † (een praatje over de Minahassa), door H. Marchand. (De Reflector, 2 Sept. '22).

Over de neogene geosynclinaal van Zuid-Sumatra en het ontstaan van bruinkool, door Dr. H. M. E. Schurmann (slot). — Het verband van de verbrandingswaarde van Indische kolensoorten en hare samenstelling volgens de z.g. technische of verkorte analyse, door F. P. C. S. van der Ploeg en van Haeften. (De Mijningenieur, Aug. '22).

De economische toestand in de eerste helft van 1922. Overzicht van de Handelsvereniging te Medan. (Extra mededeeling van de Handelsvereniging te Medan).

De handel van Ned.-Indië in benzoë. (Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel, 1 Sept. '22).

Banka-tinwinning. Voorloopig Verslag 1921-22 en definitieve uitkomsten 1920-21 (Muntok, Bankatunwinning, 1922).

Indische cultuur-almanak (met Supplement: Tijdschriften en boeken betreffende kolonialen landbouw en aanverwante vakken) voor 1923. Samengesteld door Prof. Dr. A. H. Berkhout en Dr. H. C. Prinsen Geerligts, 37e jaargang. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Vereeniging van vrienden der Aziatische kunst. Catalogus der tentoonstelling van Indische beeldhouwkunst in het gemeentemuseum te 's-Gravenhage, van 17 Sept. tot half Oct. 1922. Met platen. (Den Haag, Drukkerij Ten Hagen).

Piano's Orgels

G. A. J. VAN KALMTHOUT

Tel. 1562 NIJMEGEN Tel. 1562

Bisschop Hamerstraat 1-1a

Vleugels Kunstspelpiano's

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Indië 1921. (Batavia: Ruylgrok en Co.).

Niederländisch-Ostindien, von Prof. Dr. Hans Meyer (Fortsetzung). (Koloniales Rundschau, Aug. 1922).

Suriname.

Aan „De West” van 5 September ontleenen wij de volgende berichten:

„De Gouverneur deed gisteren per brief de volgende mededeeling aan de Kol. Staten:

Hierbij moge ik UHoogEdelGestrenge mededeelen, dat ik gisteren onderstaand schrijven ontving van professor J. A. Grutterink, die, zooals U bekend is, tijdelijk in de kolonie vertoofte:

„Tot mijn voldoening kan ik Uwe Excellentie hierbij mededeelen, dat ik heden van mijne lastgevers, het Steunsyndicaat Sarakreek, telegrafisch het bericht ontving, dat de heeren met mijn voorstel accoord gaan.”

Dit beteekent, dat de ontginning van het aloude placer Von Hemert in eigen bedrijf zal worden hervat en dat de daarvoor noodige gelden bijeengebracht zijn. De hervatting zal eerst geschieden op beperkte schaal, maar ik heb reden om te verwachten, dat zich daaruit een aanzienlijk bedrijf zal ontwikkelen.

Met eerbiedige hoogachting,

Uw dw.,

J. A. GRUTTERINK.

Hoogleraar aan de Technische Hoogeschool te Delft.

Overtuigd, dat de Koloniale Staten in deze mededeeling zullen belang stellen, verzoek ik UHoogEdelGestrenge het College daarvan deelgenoot te willen maken.

„Betere koffiebereiding. Naar wij vernemen is door den heer G. Brockmeyer, directeur van plantage Waterland, een bereidingswijze uitgevonden voor de Surinaamsche liberiakoffie, waardoor de zure en onaangename geur van de koffie geheel wordt weggedaan.

Ook moet de kleur van het product door het eenvoudig en weinig kostbaar proces zeer verbeterd worden.

In „Het Koloniaal Weekblad” van 14 September schreven wij na een bezoek aan de jaarbeurs te Utrecht, dat men in Suriname moest trachten de koffie zóó te behandelen, dat de zure lucht, die de balen verspreiden, geheel verdwijnt.

De heer Brockmeyer schijnt dus dit vraagstuk te hebben opgelost. Indien het bericht juist is, heeft de heer Brokmeijer aan den Surinaamschen landbouw een grooten dienst bewezen.

Gisteren ontving de firma Adolf F. C. Curiel en Co. een bezending van pl.m. 600 K.G. tabak (Connecticut en Havanna) van de plantage Broederschap.

De bereiding en fermentering is geheel op Broederschap gedaan en de verkregen tabak voldoet o.i. vrijwel.

Ook zagen wij cigarettentabak, eveneens van de hier gecultiveerde en bereide tabak, gekorven door de jongens van het R. K. weeshuis, die een kerverij en kleine „sigarenfabriek” hebben, waaruit in de toekomst zich een bedrijf voor onze kolonie zou kunnen ontwikkelen.

In de vergadering van 6 September hebben de Koloniale Staten met algemeene stemmen de volgende, door den heer van Ommern voorgestelde motie aangenomen:

„De Koloniale Staten,

Gelezen de missives van den gouverneur van 10 Juli 1922 No. 2431 en 23 Augustus 1922 No. 3028

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABALJA

Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

Gevraagd in alle plaatsen,

DAMES met eenige aanleg voor Teekenen of Schilderen, om in ons eenvoudig Batikschilderen en Lintrikwerkjes te geven en onze batikverven en toebehooren te verkoopen.
Firma TENZER, telefoon 4229, Fabrik van Batikverven, opgericht 1887, Noordeinde 139b. Den Haag.

aan de Koloniale Staten; en den brief van de Staten aan den gouverneur van 28 Juli 1922 No. 7; Gehoord de besprekingen van hedenavond; Overwegende dat het Koloniaal belang zich ten eenmale verzet tegen prijsgeving van welk deel ook van den bestaanden spoorweg van Paramaribo naar Dam;
Spreekende als hun oordeel uit, dat handhaving van den spoorweg geboden is in het werkelijke belang der kolonie, zij het met buitenwerkingstelling van de kabelbaan en inkrimping van het spoorweginfrastructuur;
en gaan over tot de orde van den dag."

In aansluiting aan hetgeen wij in ons nummer van 28 September mededeelden omtrent een onderhand van den in Nederland vertoevend redacteur van „De West” met de firma A. Th. Fiege en Co. te Rotterdam over uitvoer van bacoven (bananen) uit Suriname, ontleenen wij aan „De West” van 8 September het volgende:
„De firma Wambersie te Rotterdam richt op dit oogenblik een drietal schepen in voor vruchtenvervoer van Columbia naar Rotterdam. Zij is bereid om deze schepen ook Suriname te laten aandoen, ter afhaving van vruchten.
In belanghebbende kringen in Nederland is men van oordeel: als de bacoven er zijn, komen de schepen vanzelf, want voor bacoven is nog een uitgebreid afzetgebied aanwezig.
De Algemeene Vruchten Import Maatschappij in Nederland, is bereid om al dadelijk — bij wijze van aanmoediging — een aanvang te maken met een beperkten opkoop van vruchten te Paramaribo. Zij wil de vruchten in Suriname opkopen voor f 1.50 per bos van 7 tot 9 handen, doch zich voorloopig voor niet meer verbinden dan tweehonderd bossen per scheepsgelegenheid. Wellicht is men van andere zijde eveneens bereid in deze richting iets te doen tot aanmoediging van een herleving van den bacovenuitvoer.
Gaarne zou men in Nederland zien, dat de plantages van haar kant blijk geven van vertrouwen in de zaak door zoo spoedig mogelijk op elke onderaanneming een kleine aanplant (zij het voorloopig slechts van enkele hectaren) van bacoven te beginnen. Voor de vruchten die niet geschikt zijn om verschei te worden, zal vermoedelijk — in kleine stukjes gedroogd — gereeden afzet te vinden zijn in de Vereenigde Staten.
Ten slotte wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat de Clyde Line, die thans een veertien-dagische vlugge verbinding onderhoudt tusschen New York en Paramaribo, wellicht een goede gelegenheid biedt voor vervoer van Surinaamsche bacoven naar de Vereenigde Staten. Men heeft reeds de zekerheid, dat ook daar belangstelling bestaat voor de Surinaamsche bacoven-cultuur en waarvoor een schijnlijk medewerking zal worden gevonden om een uitvoerhandel in het leven te roepen.
Heeft Suriname eenmaal het voorrecht om een verbinding te hebben van schepen, geschikt voor het vervoer van bacoven, dan zal vanzelf de gelegenheid ontstaan voor uitvoer ook van ander tropisch fruit.”
Tot zoover „De West”.

Wij zijn er niet zoo vast van overtuigd, dat de schepen er van zelf komen als de vruchten er eenmaal zijn. Dat kon waar zijn toen Nederland de vrachtaarder van de wereld was; maar de tijden zijn veranderd en de geest is veranderd.
Naar „De West” van 12 September verneemt, zou de Directeur van den Landbouw, vergezeld van den heer Th. Waller, naar Demerary vertrekken, om aldaar de machinale bewerking van de rijst te bezichtigen.
Naar „De Surinamer” mededeelt, is Dr. Hausman — de leider van de mijnwormcommissie in

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEFOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN. □ □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Suriname en onvermoeide strijder voor een goeden gezondheidstoestand in de kolonie — met zijn film den boer opgegaan en wel naar..... de Javanen aan den Leysweg.

Dezelfde, die hem eenigen tijd geleden met houwens en stokken ontvingen!

Het gevolg van de vertooring was, dat de menschen eigener beweging zich aanmeldten voor een onderzoek. Het benodigde onderzoekingsmateriaal hadden zij reeds bij zich, terwijl zij het vroeger op aanvraag weigerden af te staan.

In „De Standaard” van 30 September weer een brief uit de West van den heer Leys. Onderwerp: de mislukte goudbagger-onderneming Tiffany aan de Marowijne.

De heer Leys fantaseert daar aardig over. Aan den brief is een noot toegevoegd, die wij hier laten volgen:

„Deze brief en de drie of vier volgende, zijn geschreven met het doel om den bibliograaf van het Koloniaal Weekblad „Oost en West” te doen zien, dat ik mij niet heb schuldig gemaakt aan zoo'n geweldige overdrijving als(?) toen ik 27 Juni schreef: Ware voor iederen gelukzoeker, die in de laatste vijftig jaar de kolonie bezocht, een boerenknecht gekomen, Suriname zou dan geen armlastige kolonie meer zijn. Ik zal de geschiedenis mededeelen van enkele grootsch opgezette ondernemingen, die allemaal mislukt zijn. Ik beschrijf alleen die, met welke ik zelf persoonlijk in aanraking ben geweest. Wat ik van hooren zeggen weet, laat ik maar schieten.”

Wij zullen „de drie of vier volgende” brieven afwachten alvorens met den heer Leys nogmaals in het strijdperk te treden.

Curaçao.

Begrooting 1923.

Het ontwerp der begrooting voor 1923 is thans bij de Tweede Kamer ingediend. Tot belangrijke opmerkingen geeft het ons geen aanleiding. Er waren destijds vier punten van verschil tusschen den Koloniale Raad en den Gouverneur. De Minister deelt mee, dat hij tegen de salarisregeling, als door den Raad ontworpen tot een bedrag van f 100.000.— beneden het stelsel van den Gouverneur, voornamelijk bezwaar heeft om de terzijdestelling der termijnsverhoogingen. Niettemin zijn de door den Raad aangenomen amendementen overgenomen door den Minister, onder voorbehoud, dat de Gouverneur nader overleg met den Raad zal plegen om tot eene bevredigende regeling te geraken.

De door den K. R. verworpen onderwijsverordening zal bij K. B. geregeld worden; de afgestemde credieten zijn weer op de begrooting gebracht.

De f 50.000.—, door den Gouverneur voorgesteld voor verbetering van landbouw en veeteelt, door den Raad op f 10.000.— teruggebracht, zijn weer verhoogd tot eerstgenoemd bedrag, terwijl de f 17.000.—, door den Raad verworpen voor de verplaatsing van de smederij en herstellingswerf van O. W., omdat hem de daarvoor gekozen plaats niet juist leek, moeten wachten op het nader overleg tusschen Gouverneur en K. R.

Een verwacht antwoord.

Op de vragen van den heer Ter Hall betreffende een tusschen de op Curaçao gedetacheerde officieren van het Indische leger en de Curaçaosche burgerij heerschend antagonisme, is het antwoord van den minister van koloniën, dat hem geen feiten bekend zijn, waaruit blijken zou, dat er een groot antagonisme heerscht tusschen de op Curaçao gedetacheerde officieren van het Indische leger en de Curaçaosche burgerij.

Openbare Werken.

Als opvolger van den heer v. d. Breggen is tot directeur van openbare werken benoemd Ir. H. B. Bakker, ingenieur bij den Rijkswaterstaat.

Zeebaboe's en Jongens

beschikbaar. 203

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

P. HOFLAND - DEN HAAG

Woning-Inrichter
Behanger - Stoffeerder

SLEEDOORNSTRAAT 66 - TEL. M. 5369 - POST-GIRO 65938

J. E. SCRUTTON

ENGLISH TAILOR

134 OBRECHTSTRAAT TEL. M. 5474
THE HAGUE

English Goods Only

Details a Speciality

Naamlooze Vennootschap

Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 1D.

(over Hoofd-ingang Dierentuin)

te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's ... ..

Dag en Nacht geopend

MEDICINALE KRUIDEN

van A. KRAJENBRINK, Soerabaja, Java (N. O. I.)

DIABETA tegen Suikerziekte in elk stadium
AGENTIA tegen Verval van Krachten, Uitputting, Zwakte
PANAS tegen Malaria
RHODIN tegen Aambeien (haemoroiden)
ABDOMIN tegen Dysenterie, Chronische Diarrhee
LAXA tegen Vetzucht, Hardijvigheid

Verkrijgbaar bij de „Centraal Apotheek
„DE KOEDOE”, Fred. Hendriklaan 166,
Scheveningen, Telefoon Sch. 1053 13

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
aan bij de Administratie

Nobelstraat 20 Den Haag

Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177
Specialiteit in Heeren-Modéartikelen
Keuze. Nieuwste Modellen.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

„... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen.”

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*.)

„... De brandende vragen van onzen tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige drijven, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid.”

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*.)

„... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het toneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onzen tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin.”

(Top Naeff in *De Amsterdamer*.)

„... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch toneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen.”

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*.)

Uitgave van „Ādi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan van Meerdervoort 332 • Den Haag

Wanneer U

PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt.

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 474 & 475

Wissel In- en Verkoop. Credietbrieven, Telegrafische Uitbetalingen.	Hollandsche Bank voor West-Indië		Incasseringen. Handelsinformaties. Rembours- en Document-Credieten.
	Heerengracht 252 CURAÇAO 130 Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.	AMSTERDAM CARACAS VENEZUELA	

De K. R. heeft eindelijk ook eene beslissing genomen in het geschil tusschen den heer v. d. Breggen en den Gouverneur. Laatstgenoemde heeft ontkend den heer v. d. B. te hebben genoopt, den dienst te verlaten, of hem onheusch te hebben behandeld.

De voorzitter kwam namens den Raad tot eene uitspraak van betreuring van „elk incident, dat van een minder goede verstandhouding getuigt tusschen hen, die geroepen zijn in de kolonie in welke betrekking ook te dienen”, en eindigde aldus:

„Waar de relazen op het incident betrekking hebbende verschillen; de heer van der Breggen de kolonie reeds heeft verlaten, doch nog steeds in dienst is van het Rijk, terwijl de Gouverneur ook een Rijksambtenaar is, vermeent de Raad ten deze te kunnen volstaan met hier den wensch uit te drukken, dat door de Regeering aan deze aangelegenheid de noodige aandacht zal worden geschonken en dat daaraan een bevredigende oplossing zal worden gegeven.”

Bestuursgemachtigden.

Bij de behandeling der begrooïing heeft de bestuursgemachtigde namens den Gouverneur gezegd, dat het traktement van den dominé, wiens studiën zoo niet zwaarder dan wel belangrijker zijn dan die van den bisschop, gelijk moet zijn aan dat van den bisschop.

De Gouverneur heeft dezen gemachtigde in zoverre gedesavouéerd en aan den K. R. het volgende geschreven:

„Waar mijne zienswijze geheel afwijkt van de voorstelling, die de heer Administrateur van financiën daarvan zoude gegeven hebben, gevoel ik mij tot mijn leedwezen verplicht daartegen op te komen.

Afgezien toch van de meening, die een niet ter zake kundig leek mag hebben omtrent de relatieve zwaarte en belangrijkheid der studiën van een predikant en een Roomsch Katholiek ordensgeestelijke, tot het juist beoordeelen waarvan hij alleen al reeds wegens het hem ontbreken der noodige gegevens niet in staat is, wil het mij voorkomen, dat de veel meer omvattende taak en de zeer uitgebreide werkring in deze kolonie van den Apostolisch Vicaris als hoofd der R. K. Missie niet op eene lijn kunnen worden gesteld met de functiën door de predikanten vervuld.

Ofschoon de vaststelling van het traktement van den Roomsch Katholiek geestelijke van den 1sten rang niet tot mijne competentie behoort en als aan de Kroon toekomend evenmin tot de competentie van Uwen Raad, kan ik Uwen Raad mededeelen, dat het door Uw College ingenomen standpunt ook het mijne is.

Het verschil in werkring en maatschappelijke positie van den Apostolisch-Vicaris en de predikanten wettigt naar mijn inzien volkomen verschil in bezoldiging.

Voorzitterschap.

Uit de Notulen van den K. R. van 14 Aug. l.l. blijkt nu, dat de heer Gorsira is benoemd tot *tijdelijk voorzitter*. Mr. De la Try Ellis heeft namens den Raad der heer Gorsira gelukgewensch.

Haven.

Over de haven lezen wij twee berichtjes in de *Amigoe*.

Het eerste handelt over het zeilschip *Marion N. Cobb*:

„Deze pracht reuzendriemastschoener zat Zondagmiddag (13 Aug. l.l.) pardoos vast op de ondiepte tegen het Brionplein.

Hoog en leeg ving zij veel wind en zat, vóór dat het anker was neergelaten of de trossen konden worden uitgeworpen!

De twee loodsbooten en *Nellie* zijn toen met verende krachten aan het trekken gegaan en hadden de schoener er eerder af, dan we dachten.

Het verhalen en opslepen hield de brug nog wat open en de *Caracas*, die zoo graag had uitgestoomd, tegen. Maar om zeven uur, juist toen het donker

was, lag de Cobb rustig gemeerd aan de Handelskade.

Lekken of andere averij waren er gelukkig niet.

Het andere bericht luidt aldus:

„Naar men ons mededeelt, is met de „Van Rensselaer” hier aangekomen de ingenieur A. C. Burgdorfer in verband met nieuwe werkzaamheden aan de West werf, de ligplaats der K. W. I. M.-booten. Dat het Gouvernement het oordeel eens vragende deze deskundige omtrent inrichting van Waanigat en Schottegat. Ook hopen wij, dat Z.Ed. ook eens zijn aandacht zal wijden aan een breekwater in het verlengde van het fort Amsterdam. De stroom zal dan niet zoo hevig op de haven staan en het binnenloodsen der schepen vergemakkelijken.”

Het Wilhelminapark.

De Damesvereniging „Entre Nous” heeft eene van haar werk.

De opbrengst der loterij werd goed besteed. De ommuring is bepaald fraai te noemen en de kolommen met lichtbollen zullen het aardig doen, als de lampen branden. Dat zal nu wel spoedig het geval zijn.

Het Park, het eenige op Curaçao, is voor veertien dagen gesloten.

Op den vooravond van Koninginnedag zal dan met recht de schitterende kroon op het werk van geduld en volharding worden gezet.

Eere aan de Dames! (A. d. C.)

No. 300.

Auto No. 300 is aangekomen.

Regenseizoen.

Feitelijk zijn we het heele jaar door niet zonder regen geweest en hebben we een echte, maanden lang aanhoudende droogte, dit jaar niet gekend. De jonge lammetjes huppelen vroolijk tusschen de nog altijd groene struiken.

En daar rolde plots een donderslag bij helderen hemel Zaterdagmiddag 1 uur. Was dat de officieele inzetting van het regenseizoen? En dat in Augustus! Prachtig!! Het had Zaterdagmorgen wel wat geregend, maar, toen de donder viel, was het droog. Daarna begon er weer wat water te vallen, en Zondag opnieuw. Dat was Zaterdag 19 Augustus en sinds dien zit de regen weer volop in de lucht.

Als het er nu maar uitvalt ook, gaan we weer een goed jaar tegemoet.

Uit den Verren Vreemde.

Prof. dr. R. Casimir in Z. A.

De „N. R. Ct.” van 4 October bevat een enthousiaste correspondentie over den inzet van de reis van onzen padergoog prof. Casimir door Z.-Afrika. Het eerste optreden te Kaapstad was reeds dadelijk een volslagen succes. Alle bladen, in welke taal of van welke richting ook, over de geheele Unie, staan vol van Casimir. Onder de velen, die uitmuntten in bereidwillige hulpvaardigheid, moet vooral genoemd worden dr. W. J. Viljoen, superintendent-generaal van onderwijs van de Kaapkolonie.

Kaapstad, Stellenbosch, de Paarl, Wellington, Worcester, Kimberley, Potchefstroom, Pretoria, Bloemfontein, Johannesburg, Middelburg, Heidelberg, ziedaar een reeks, die reeds te veel lijkt te vergen van een persoon. Toch vragen nog andere plaatsen eveneens om een bezoek en een leerschool. Genoemd worden nog Durban, Port Elizabeth, Graaf Reinet, George, Uitenhage, Grahamsstad en Cradock.

Daar in zijn reis een propagandatocht voor Groot-Nederlands land ligt, mag Holland in dien triomftocht deelen, professor Casimir dankend voor de wijze waarop hij de groote beweging weet te bezielen.

De G. G. van Z. A. naar Z. W. A.

Prins Arthur van Connaught, Britsch gouverneur-generaal van Zuid-Afrika, heeft een lang bezoek gebracht aan de voormalig Duitsche kolonie Z.-W.-Afrika. Den 25 Juli uit de Aar vertrokken, keerde de gouverneur er den 29 Augustus

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

Passagiers- en Vrachtdienst

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAJA, vice versa.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium.
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413
GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

COLUMBUSSTRAAT 159
TEL. M. 5307

J. Julius Oppenheim
FOTOGRAAF
EX-OPERATEUR v.d. „SKETCH“

BRANDSTOFFEN - GROOTHANDEL
W. J. WUBBEN
DEN HAAG
ROCKSTRAAT 179, TEL. M. 2518.

SPECIALITEIT:
ANTHRACIET
GIET- EN BRECHCOKES

Leden der
Ver. „Oost en West“ 5% reductie

De trein had vijf voor het gezelschap bestemde wagens. De reis ging via Oesakos, Grootfontein, Prieska, Kakfontein. In Kolmanskop werd het emplacement der diamantmijnen bezocht, waar voorheen de oceaانبedding was. Bij Ans werd de grens van de woestijn overschreden en ging de reis dus door de eentonige duinen en heuvels van zand. Zien vóór Luderitzbucht, waar men weer in het vruchtbare land komt, maakt de spoorbaan een draai, om plots een gezicht op de zee en de schepen in de baai te geven. De ontvangst in Luderitzbucht was zeer hartelijk. Dit was niet anders het geval in Keetmanshoop.

In Windhoek, de hoofdplaats, wachtten vele duizenden Engelschen, Hollanders en Duitschers den prins op. 't Station en de straten waren schitterend versierd. Antwoordende op de vele adressen, die hem aangeboden werden, verklaarde de gouverneur-generaal, dat men niet moest verwachten Z.-W.-Afrika erkend te zien als een onafhankelijk en zelfstandig deel van de Z.-Afrikaansche unie, maar wel zeide hij eenige verbeteringen toe in het bestuur van het protectoraat.

Walvischbaai werd bezocht. Na Ongoeati ging de reis door het gebied der rijke weilanden, overgaande in 't semi-tropische klimaat, sterke overeenkomst vertoonende met Rhodesia. Volgens den Windhoek-correspondent van de „African World“, aan wiens mededeeling 't voorafgaande ontleend is, heeft de prins overal een uitstekenden indruk achter gelaten, zoowel bij de blanke kolonisten als bij de inboorlingen.

Frankrijk—Marokko.

Er lag zuur leedvermaak in de geruchten, uit Spaansche bron gemeld, over een door de Franschen in Marokko geleden nederlaag. Zuur te meer, daar er geen aanleiding toe bestond door hetgeen in Fransch Marokko werkelijk volbracht is, doch de aanleiding alleen gezocht kan worden in den Spaanschen naijver. Wij zullen hier een kort overzicht geven van de, onder aanvoering van generaal Dangan, volvoerde operatiën, men zal dan zien, dat deze het tegenovergestelde van een nederlaag hebben gebracht. Maar tevens liet men toch ook weer eens, welke inspanning, hoeveel bevel en volharding het kost over een land als Marokko het Fransche protectoraat uit te strekken. Voor de opperleiding is geen bekwaam man dan Lyautey te vinden en deze moet daar honderd duizend man in 't veld houden. Na tien jaren strijdens zijn er echter nog operatiën uit te voeren, die enorme krachtsinspanning vergen. Met dit voorbeeld voor ogen is het beter te begrijpen, dat Frankrijk 't verstandig en voorzichtig acht tegenover Kemal pacha in Klein-Azië groote inschikkelijkheid te betrachten, en zal men 't zelfs verklaarbaar vinden, dat 't ook in Syrië liever vrijwillig terug treedt, dan er den strijd tegen de nationalistische Turken opnieuw aan te binden. Wel zou 't royaler zijn te erkennen, dat Frankrijk een en ander meer noodgedwongen doet, dan gedreven door vriendschap ten opzichte van den Islam of ter eerbiediging van het zelfbeschikkingsrecht, maar de groote mogendheid wil nu eenmaal de grootdoende mogendheid blijven, zij heet dus liever grootmoedig dan kleinmoedig. Het in Marokko behaalde succes heeft haar overigens ook gelegenheid geboden om zich nu juist te sterken in haar machtsgevoel.

Voor de operatie tegen Ouaouizert had generaal Dangan de beschikbare macht verdeeld in twee mobiele colonnes en de harka Glaoua. De mobiele groep van Tadra werd te Tizi Yaya (lastige namen!) samengetrokken en stond onder bevel van kolonel Freydenberg. Deze zette zich van daar in de eerste dagen van September in beweging. Timoult werd genomen, daar werd een versterkte post gebouwd. Den 18en deed hij een volgenden zet; na een verwoed gevecht slaagde hij erin de toppen van het Taguenzagebied te bezetten. Ook hier werd dadelijk een post opgericht, waarmede een week gemoeid ging. Den 18en weer een gevecht, waarbij de top van Tizi N'Bim werd vermeersterd, die uitzicht geeft op Ouaouizert. Ook nu werd 't punt versterkt,

weer werk voor een week. Den 25en was de kolonel gereed om verder op te rukken.

De andere mobiele colonne, die van Marrakech, onder bevel van kolonel Nauges, had begin September Azilal verlaten. Zij nam Bou-Yahia, terwijl de harka Glaoua den vijand, door een meer zuidelijk optreden, van dit punt afleidde. Den 13en rukte de groep Nauges de Ouabzaza-vallei op, waar zij een linie van loopgraven te vermeesteren had; zij wist vasten voet te krijgen in de Akka-Temda-vallei. Hetzelfde stelsel, van vastleggen wat vermeesterd is, werd ook hier toegepast. Een blokhuis werd gebouwd, dit moest den opmarsch aan deze zijde beschermen. De kolonel keerde daarna naar Azilal terug, om den 18en opnieuw op te rukken, deze keer in noordelijke richting. Bou Salah werd genomen. Den 20en werkte de colonne samen met de harka Glaoua en werden de hoogten bezet, die Ouaouizert van deze zijde domineeren. Op 6 K.M. van deze plaats werd een kamp ingericht.

Den 26en werkten alle groepen samen onder leiding van generaal Dangan en namen zij bezit van Ouaouizert. Weer een weerspannige hock bedwongen!

Het stelselmatig voortrukken, geleid door de ondervinding van jaren, bracht weer 't gewilde succes. Van de Algerijnsche-, Tunische-, Marokkaansche tirailleurs is weer menig offer geëischt; de Marokkaansche partijgangers leden eveneens zware verliezen. Maar wie 't doel wil, moet de middelen willen. Frankrijk weet deze voor Marokko volgens 't eenige afdoende stelsel beschikbaar te geven; Spanje heeft dit stelsel nog niet geleerd.

Wel eigenaardig is 't hier te vermelden, dat de sultan van Marokko zich geroepen heeft gevoeld, onder den indruk van 't wapensucces bij Ouaouizert, aan Poincaré een compliment te zenden over de door Frankrijk in 't Nabije Oosten gevolgde politiek, waardoor, zegt Z. M. Moelai Yoessef, de banden tusschen Frankrijk en den Islam nog nader worden aangehaald. Zooals wij zeiden: Frankrijk kan zich gesterkt voelen in zijn machtsgevoel, al is 't te betwijfelen of zijn Levantpolitiek inderdaad die is van den grootmoedigen, sterken vriend.

Bij de generaalsconferentie te Moedania is namens Angora opnieuw een wissel getrokken op die Fransche grootmoedigheid.

Een entente van het Oosten?

De Gollos Rossii meldde, dat het Russische volkscommissariaat van buitenlandse zaken aan de diplomatieke Russische vertegenwoordigers bij de regeeringen van Perzië, Afganistan en Mongolië opdracht heeft gegeven inlichtingen in te winnen over de opvattingen dezer regeeringen ten opzichte van vraagstukken van het Verre Oosten. Verder zullen deze diplomatieke vertegenwoordigers de mogelijkheid moeten onderzoeken van het sluiten van een verbond tusschen Sowjet-Rusland, de Kaukasische sowjet-republiek, Turkije, Perzië, Bochara, Afganistan en Mongolië, Basskolnikof, de sowjet-vertegenwoordiger te Kaboel, heeft reeds de regeering van Afganistan gepolst. Een dergelijk voorstel zal trouwens ook door de regeering van Angora bij de regeering van Afganistan worden ingediend. De Gollos Rossii voegt eraan toe, dat de sowjet-regeering veel verwachtingen koestert van deze Oostersche entente.

Afganistan aangesloten bij het wereldverkeer.

Melden de bladen onlangs dat Afganistan zal toetreden tot de wereldpostvereniging, en daarmee in 't bezit zal komen van een goed buitenlandsch postverkeer, nu wordt bericht, dat het ook zal worden aangesloten aan het wereldtelegraafnet, door den aanleg van een lijn Kaboel-Peshawar (Britsch-Indië). Het materieel is reeds aangeschaft. Afgaansch personeel wordt gevormd.

Petroleum politiek.

De Agence Econ. et Financ. weet te vertellen, dat de Koninklijke Petroleum Mij., de Shell en de Standard Oil Co. voornemens zijn gezamenlijk een afvaardiging naar Angora te zenden voor onderhandelingen met de nationalistische Turksche regeering, tot het verkrijgen van petroleum-

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe“ A. NEBELING te Brussel) worden stelselmatig **schriftelijke lessen gegeven** (ook naar Indië) ter bekwaaming in het geven van een chicque coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding.
Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slechts f 45.- (bij vooruitbetaling).
Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN.
Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Dansinstituut LEND
JULIANA VAN STOLBERGLAAN 228
bij Laan v. Nieuw Oost-Indië
ONDERRICHT IN DE MODERNE DANSEN
Vlugge Opleiding - 2 Assistenten
PRIVAAT-CURSUS EN CLUBLESSEN

Wafelfabriek · Dessertwerken
D. L. SCHEEPMAKER
HAAG (Holland).

Iets voor Fijnproevers.
Vraagt bovenal
SCHEEPMAKER's Fijne
Wafels en Dessertwerken
SCHEEPMAKER · HAAG

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM“
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
ORGELS**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

**N.V. GOGARN'S
MEUBILEER. MIJ.**

MEUBELLEN
BETIMMERINGEN
BEHANGERIJ
STOFFEERDERIJ

DEN HAAG ROTTERDAM
NOORDEINDE 64c WESTNIEUWLAND 13
TELEFOON H. 1076 TELEFOON No. 1774

Comm. Venn. TEEKAGEE
116 DENNEWEG 73-79 N. SCHOOLSTRAAT
DEN HAAG
TELEFOON H. 2429

Telegram-Adres: FORDGARAGE HAAG

**AUTHORISED IMPORTERS
OF FORD PRODUCTS.**

FAMILIE-BIOSCOOP
Prinsstraat 40 Telefoon H. 7477

VOORSTELLING
Iederen avond 8 uur

Zaterdag, Zondag en Woensdagmiddag speciaal
KINDER-MATINÉE'S
Heerlijke middagen voor de kinderen.

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend programma.

Doorlopende Voorstelling, aanvang 8 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon geschieden.

ROTTERDAMSCH LLOYD
Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM 21

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

concessies in de gebieden van de Zwarte- en de Caspische Zee.

Woeling in Engelsch-Indië.
De Daily News meldde: berichten uit Punjab toonen aan, dat de agitatie van de Akali's zich snel tot een formidabele revolutionaire beweging ontwikkelt. De ernst van den toestand is verhoogd door een geheime propaganda door geheel Indië, welke ook de Indische regimenten aantast. Naar het heet, heeft de Chalifaatcommissie de regeeringen van Angora, Irak, Egypte, Perzië en andere Muzelmaanse staten uitgenoodigd gedelegeerden te zenden naar een Chalifaat-conferentie te Gaja in December te houden.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging: WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op Zaterdag 28 October e.k., des namiddags ten 2 uur, Laan van Meerdervoort 187, Den Haag.

Punten van behandeling:

1. Notulen (zie K.W. No. 30 van 27 Juli l.l.).
2. Koloniaal Weekblad.
3. Mededeelingen.
4. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
5. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Wenschen de Afdelingen bepaalde punten in behandeling genomen te zien, dan wordt daarvan tijdig bericht ingewacht.

Van het Indisch Genootschap:

VERGADERING op Vrijdag 13 October 1922, des avonds te 7¹/₂ uur in de kamers van het Genootschap, van Galenstraat 14.

Onderwerp: *Autoactiviteit naast autonomie.*
Inleider: de heer dr. J. H. Boeke.
Th. G. G. VALETTE,
Secretaris.

Van het Informatie-Bureau.
(Heulstraat 17, Den Haag).

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

F. A. Belle, Schoppeste 6, Delden; L. J. Weijgers, Helendoorn, als onderwijzer;
F. C. A. Th. Michielssen, Koningslaan 66, Utrecht; D. W. Weber, Thomsonlaan 100, Den Haag, als ingenieur.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Leeraren in de Nederlandsche taal;
Leeraren in de geschiedenis,
Leeraren in de Duitsche taal,
Leeraren in de Fransche taal, allen volledig bevoegd.
Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.
Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Opzichter werkplaats voor de afd. instrumentmakerij.
Ijkers.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
Technicus voor electro-zwakstroom.

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haiti.

Heeren Modeartikelen en Hoedenmagazijn
"The Prince of Wales"
THERESIASTRAAT. 73.
Telef. B. 1350. *Elkan Fresco* DEN HAAG

Gouvernements-accountant.
Contracts-werklieden voor scheepsbouw (scheepmakers) ten behoeve van het marine-etablisement te Soerabaja.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling, onderafdeling B, van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 4 tot 11 Oct. 1922.

Nieuwe Leden.

M. K. Perk, Inspecteur P. T. en T., Den Haag, Ant. Heijstusstraat 79, f 5.
Hermans, Opzichter Plantage „Zoelen”, Paramaribo, f 5.

Afschrijven.

Jhr. F. Teding van Berkhout, Heemstede (afd. Haarlem).
J. Bosman, Oud-Resident, Den Haag, Juliana van Stolberglaan 104.
H. F. Roll, Den Haag, van den Eijndestraat 33.

Adresveranderingen.

W. J. Buddingh, van: Den Haag, Balistraat 28, naar: Wiesbaden, Herrngartenstrasse 12 I.
C. O. Heuvelink, Den Haag, van: Waldeck Pyrmontkade 116 naar: Nieuwe Duinweg 25.
C. H. van Rietschoten, Oud-Luitenant-Generaal, Den Haag, van: Valkenboschplein 20 naar: Ieplaan 14.
A. van der Kolf, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Bergen naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 212, f 5.
Mej. P. Staalman, van: Den Haag, François Valentijnstraat 1a, naar: Zaandam, Westzijde, f 5.
R. A. Motta, van: Zandvoort, Brugstraat 5a, naar: Den Haag, Cornelis Speelmanstraat 3, f 5.
S. Kalf, van: Haarlem, Kleyerlaan 46, naar: Julianastraat 51, Soestdijk, f 5 (afd. Utrecht).
A. C. van der Vangst, Haarlem, van: Zijlweg 68rood naar: Brederodestraat 14.
J. M. Bijlo, Onderwijzer Mulo, van: Den Haag, Paul Kruggerlaan 195, naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.
A. B. de Jager, Hoofd-Stationshoofd S.S., van: Den Haag, Valkenboschkade 96, naar: Weltevreden, Hoofdbureau S.S.
L. G. H. van Lingen, Commies Redacteur Dep. v. O. en E., van: Den Haag, Fred. Hendriklaan 120, naar: Weltevreden, Kemajoran 4.
H. J. J. van Sluijs, Inspecteur Pandhuisdienst, van: Eusechede naar: Bandoeng, Dep. van Gouv. Bedrijven.
U. W. E. Thoden van Velzen, Secretaris Immigratiecommissie, van: Groenlo naar: Hotelpension „Plantentuin”, Buitenzorg.
Dr. M. Polak, van: Paradise, District Nickerie, naar: Coronie.
H. Ahrens, van: Plantage „Mon Trésor”, Suriname, naar: Hamburg 35, Mühlendamm 24, „Ober Alten Stift”, Hamburg C 106 (tijdelijk adres).
J. Tolk, Dir. O. S. I. A., van: Amsterdam naar: Weltevreden, Dep. v. Ond.

Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische Talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
H. J. VERMEER, Jan van Riebeckstraat 43, Den Haag. — Maleische omgangstaal voor de praktijk.
M. C. ROUVEROY VAN NIEUWAAL, Adelheidstraat 7, Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omgang.
Mevrouw M. C. E. DE BRUIN, Leerares Boekhouden M. O., Suezkade 106.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
Salon de Rafraichissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

N. BLOM - SCHEVENINGEN
BEEEDIGD EXPERT
Badhuisweg 33. Tel. S 3029

Inkoop van Paarlen, Brillanten
en oude Indische Brillanten ::

H. S. VAN HASSELT, NOORDEINDE 94-94a, DEN HAAG
HEEREN- EN DAMESKLEERMAKER
Uitsluitend Engelsche Stoffen - Specialiteit Indische Uitrustingen

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

* Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
  - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdags- en Zondags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag. Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen. Garantie voor gave overkomst.

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Dr. Kuiperstraat 2 Tel. H. 3146

's-GRAVENHAGE 289

Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

VVB

DE HAAGSche BROODFABRIEK EN DE OUDE VETTEKEN, KORTHEÏSHALVE GENAAMD „Vó Bó!”

AKKERIJEN
ERENISSE
BROOD-
BANKET,
BESCHUIT.

Ned. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië Vice-Versa

Directie: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM—ROTTERDAM. 154

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
Piet Heinplein, Tel. { M. 3874
M. 3875

Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI
's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

BESCHIKBAAR.

JAAR-ABONNEMENT
franco per post of bij den Boekhandel (bij vooruitbetaling)
f 10.40
KWARTAAL-ABONN.
f 2.60
WEEK-ABONNEMENT
20 cent

ADVERTENTIE TARIEFEN
AAN TE VRAGEN BIJ
DE ADMINISTRATIE.

BUREAUX-ADMINISTRATIE
PRINSESTRAAT 47
(HOEK JUFFR. IDA STRAAT)

„DE WERELD IN BEELD” is het rijkst geïllustreerde weekblad van Nederland; elk nummer bevat minstens 70 kiekjes uit alle landen.

Het stelt U in beeld op de hoogte van al het wereldgebeuren in de afgelopen week; bovendien geeft het een schat van afbeeldingen van al het bezienswaardige uit alle oorden der aarde.

De Hoofdredacteur, de gep. luit. H. C. C. CLOCKENER BROUSSON geeft er geregeld zijn „PENKRASSEN” van vroeger welbekend, en in de rubriek „UIT VEEL BEWOGEN DAGEN” vertelt hij er op zijn eigen boeiende wijze van zijn herinneringen uit de dagen der revolutie in Duitsland.

Voor den tekst hebben vele schrijvers van naam hun medewerking gegeven, o. w. HERMAN MIDDENDORP, THÉRÈSE HOVEN, CHARLES KRIENEN etc.

Proefnummers met fraaien omslag in kleuren zijn te verkrijgen aan alle kiosken en aan het bureau:
PRINSESTRAAT 47 — DEN HAAG.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25-26 'S-GRAVENHAGE

HERFST-GOEDEREN
als:

**Wollen Dames-, Heeren- en Kinder-Onderkleding
Kousen - Sokken
Jumpers, Yerseys, Shawls, Pyama's, enz. enz.**
in **COMPLETE COLLECTIE**

Brengt een bezoek aan „Boeatan
Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid

Magazijn „NEDERLAND”
KATTENBURG & CO.
AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

*Uitrustingen
voor de Tropen*

Op aanvraag toezending
van catalogus

Onze reizigers
zijn door
het geheele land
te ontbieden.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstadskantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubileren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank
's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.